

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego

**FUNDUSZE EUROPEJSKIE
DLA WARMII I MAZUR
(FEWIM)**

2021-2027

Olsztyn, wrzesień 2021 r.

Wersja do konsultacji społecznych

Spis treści

1.	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i oraz działania podejmowane w ramach polityki	2
2.	Priorytety	23
2.1.	FUNDUSZE DLA GOSPODARKI WARMII I MAZUR	23
2.2.	FUNDUSZE DLA ŚRODOWISKA WARMII I MAZUR.....	38
2.3.	FUNDUSZE DLA ZRÓWNOWAŻONEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ NA WARMII I MAZURACH	54
2.4.	FUNDUSZE DLA TRANSPORTU NA WARMII I MAZURACH	57
2.5.	FUNDUSZE DLA EDUKACJI I KOMPETENCJI MIESZKAŃCÓW WARMII I MAZUR	60
2.6.	FUNDUSZE DLA RYNKU PRACY WARMII I MAZUR	73
2.7.	FUNDUSZE DLA WŁĄCZENIA I INTEGRACJI MIESZKAŃCÓW WARMII I MAZUR.....	84
2.8.	FUNDUSZE DLA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW WARMII I MAZUR	100
2.9.	FUNDUSZE DLA KULTURY I EKOTURYSTYKI WARMII I MAZUR	103
2.10.	FUNDUSZE DLA REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH WARMII I MAZUR.....	106
2.11.	POMOC TECHNICZNA EFRR.....	110
2.12.	POMOC TECHNICZNA EFS+	113
3.	Plan finansowy	116
4.	Warunki podstawowe.....	120
5.	Instytucje Programu (<i>do uzupełnienia na dalszym etapie prac</i>).....	120
6.	Partnerstwo	120
7.	Komunikacja i eksponowanie	122
8.	Stosowanie kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami (<i>do uzupełnienia na dalszym etapie prac</i>).....	126

1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i oraz działania podejmowane w ramach polityki

Program *Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027 (FEWIM 2021-2027)* stanowi odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby i wyzwania określone w strategii „Warmińsko-Mazurskie 2030”, będąc przy tym spójnym zarówno z polityką UE jak i strategicznymi kierunkami obranymi przez Polskę. Koncentracja tematyczna interwencji wynika z najważniejszych wyzwań Europy i regionów po roku 2020, do których należy cyfryzacja i przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu, odbudowa gospodarki po pandemii oraz zapewnienie mieszkańcom województwa bezpieczeństwa socjalnego i przestrzeni do rozwoju. Program został przygotowany w taki sposób, by w pierwszej kolejności likwidować zidentyfikowane luki a jednocześnie tworzyć warunki do wzrostu społecznego i gospodarczego.

Program realizuje pięć celów Polityki Spójności finansowanych środkami EFRR oraz EFS+. Podział środków na cele szczegółowe (CS) jest uwarunkowany przepisami rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów¹ oraz limitami przyjętymi dla programu w Kontrakcie Programowym.

Interwencją w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027 objęte zostaną następujące obszary:

GOSPODARKA I CYFRYZACJA

Województwo warmińsko-mazurskie nadal pokonuje dystans rozwojowy do regionów bardziej zaawansowanych. W regionie systematycznie rosną nakłady na działalność B+R jednak nadal są najniższe w kraju, a firmy z regionu wciąż dość niechętnie inwestują w badania. Jednocześnie region odnotowuje wysoki stopień zużycia aparatury naukowej, co uzasadnia dalsze inwestycje w infrastrukturę badawczą. Jej efektywne wykorzystanie wymaga jednak wzmocnienia powiązań pomiędzy środowiskiem naukowym i gospodarką a także współpracy w całym regionalnym systemie innowacji. Generowaniu innowacji w firmach nie sprzyja również ich struktura, ponieważ 99,2% to firmy mikro i małe, które znacznie rzadziej ponoszą nakłady na B+R. Słabe wyniki regionu pod względem aktywności innowacyjnej uzasadniają maksymalne rozproszenie interwencji w tym zakresie – od prostych unowocześnień na skalę przedsiębiorstwa aż do rozwiązań nowych w skali kraju czy międzynarodowej, wsparcie przedsiębiorstw bez względu na ich wielkość.

Mimo zachodzących zmian, w tym poprawy dostępności komunikacyjnej oraz teleinformatycznej, liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym w województwie pozostaje niska. Generuje to potrzebę podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej Warmii i Mazur. Niezbędne jest nie tylko zadbanie o poprawę wizerunku regionu jako przyjaznego inwestycjom, ale i przygotowanie atrakcyjnych miejsc pracy pozwalających zatrzymać odpływ młodych ludzi i zmniejszyć bezrobocie wśród osób z tej grupy wiekowej.

Powszechna digitalizacja i cyfryzacja są źródłem nie tylko możliwości rozwojowych, ale również czynnikiem koniecznym do zaistnienia na rynku. W województwie prawie wszystkie przedsiębiorstwa korzystają z komputerów i Internetu, jednak wyłącznie do podstawowych celów. W najbliższych latach

---

¹ Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

ważne będzie jak najlepsze przygotowanie regionu do pełnego wykorzystania szans, jakie niesie trwająca transformacja gospodarki. Cyfryzacja dotyczy jednak nie tylko biznesu – jej powszechne zastosowanie we wszystkich aspektach życia we współczesnym świecie wymaga przygotowania do świadczenia e-usług podmiotów z obszaru administracji, edukacji, zdrowia i kultury.

W latach 2021-2027 region stawia na dalszy rozwój zidentyfikowanych oraz potencjalnych nowych inteligentnych specjalizacji. Projekty wykazujące wpływ na ich rozwój będą więc traktowane priorytetowo. Ponadto oddolny proces przedsiębiorczego odkrywania tj. wyłaniania nowych specjalizacji oraz rozwoju już zidentyfikowanych, będzie stanowił istotne narzędzie polityki gospodarczej regionu.

Warmia i Mazury nadal wymagają inwestycji w rozwój przedsiębiorczości i podniesienia konkurencyjności rodzimych firm. Ich mała liczba w porównaniu do innych regionów i niskie nasycenie w przeliczeniu na mieszkańców wskazują na konieczność dalszego zapewnienia wsparcia firmom w początkowym – krytycznym dla nich okresie. Przełamania wymaga również dalsza niechęć do ponoszenia ryzyka i duża ostrożność w inwestowaniu w rozwój prezentowane przez firmy w regionie.

ŚRODOWISKO, KLIMAT I ENERGIA

Do wyzwań w obszarze energetyki należy: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, rozwój energii ze źródeł odnawialnych oraz zwiększenie efektywności energetycznej. Tymczasem w regionie podstawowym paliwem wykorzystywanym do produkcji ciepła jest węgiel i miał węglowy a niewystarczająca izolacja cieplna budynków zwiększa zużycie energii oraz pogłębia ubóstwo energetyczne. Ponadto, stan techniczny części wykorzystywanych źródeł ciepła nie odpowiada obowiązującym normom.² Należy dążyć do likwidacji ogrzewania indywidualnego wykorzystującego paliwo stałe i zastąpienia go ogrzewaniem bezemisyjnym lub niskoemisyjnym. Poprawie sytuacji służyć będzie również m.in. kompleksowa modernizacja budynków wraz z przebudową systemu grzewczego i rozbudowa/modernizacja sieci wytwarzania, przesyłu i dystrybucji ciepła. Poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych oraz przedsiębiorstw jest kluczowa dla zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych oraz poziomu zanieczyszczenia powietrza. Co więcej, inwestycje w zakresie efektywności energetycznej ograniczą wzrost zapotrzebowania na paliwa i energię, przyczyniając się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego i ograniczenia wpływu energetyki na środowisko. Powyższe działania sprzyjają również redukcji kosztów zużycia energii.

Wyzwaniem jest zapewnienie stabilnych i optymalnie dostosowanych do potrzeb dostaw energii, po akceptowalnej cenie. Powinno to nastąpić przy racjonalnym i efektywnym wykorzystaniu lokalnie dostępnych surowców OZE oraz odpadów mających wartość energetyczną. Istotne jest, aby przy tych działaniach zwiększyć efektywność między systemami wytwarzania i dostaw energii a jej wykorzystaniem przez sektor publiczny, przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa domowe.³

Mimo, iż warmińsko-mazurskie nie należy do regionów intensywnie zurbanizowanych, w strefach miejskich pojawiają się problemy z jakością powietrza. Szersze wykorzystanie OZE wpłynie na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych.

Województwo wyróżnia się unikalnymi przyrodniczo terenami - najwyższy w kraju udział wód powierzchniowych, duże kompleksy leśne, znaczny udział terenów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Na dobrą kondycję środowiska przyrodniczego wpływa wysokie zróżnicowanie gatunkowe, a także wewnętrzna równowaga ekosystemów. Wzmocnienie ochrony bioróżnorodności i trwałe zachowanie jej elementów, ukierunkowanie ruchu turystycznego na

---

² *Infrastruktura Techniczna w Województwie Warmińsko-Mazurskim*, Raport, Olsztyn 2019, WMBPP

³ *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, Warszawa 2017

terenach chronionych, a także rozwój miejsc edukacji ekologicznej, stanowią istotną interwencję dla zachowania cennych siedlisk oraz gatunków.

W regionie zlokalizowane są także duże obszary gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, wymagających rekultywacji. Z uwagi na turystyczny charakter regionu, Warmia i Mazury narażone są na zanieczyszczenia powierzchni ziemi i wód.⁴ Zagrożenia różnorodności biologicznej w województwie wiążą się przede wszystkim z działalnością antropogeniczną w środowisku przyrodniczym, w tym nadmierną eksploatacją zasobów naturalnych, wprowadzaniem i ekspansją inwazyjnych gatunków obcych czy przekształcaniem siedlisk.

Interwencja w ramach Programu skoncentruje się na przeciwdziałaniu zmianom klimatu, które stwarzają istotne zagrożenia dla zdrowia ludzi, powodują utrudnienia w rolnictwie, a także stanowią źródło powstawania „wysp ciepła” w miastach.

Z uwagi na rolniczo-leśny charakter gospodarki wytwórczej w województwie, występowanie katastrofalnych zjawisk klimatycznych może mieć szczególnie negatywne konsekwencje. Stwierdzono także zły stan wód Zalewu Wiślanego, który stwarza zagrożenie powodziowe dla obszarów nadbrzeżnych i Elbląga.⁵ Obszary zagrożone powodzią to również Żuławy Elbląskie czy doliny rzek wylewających. Stąd działania w zakresie dostosowania do zmiany klimatu obejmą rozwój infrastruktury bardziej odpornej na działanie klęsk i katastrof, usprawnienie systemów ostrzegawczych, doposażenie służb publicznych w nowoczesny sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków klęsk żywiołowych, a także rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury, w tym zieleni w przestrzeniach miejskich i likwidacji miejskich wysp ciepła.

Mimo doinwestowania infrastruktury wodno-ściekowej region w dalszym stopniu nie spełnia wymogów unijnych odprowadzania oraz oczyszczania ścieków komunalnych. Szczególny deficyt występuje na obszarach wiejskich o niskiej gęstości zaludnienia i dużej aktywności turystycznej. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, w tym oczyszczalni ścieków, na terenach jej pozbawionych jest niezbędnym czynnikiem kształtującym jakość życia, a także zachowania i ochrony walorów środowiskowych regionu.

Istotną kwestią jest również efektywne wykorzystanie wody. Ludność niekorzystająca ze zbiorczej sieci wodociągowej pobiera wodę z ujęć własnych czemu towarzyszy brak systemowych rozwiązań w zakresie odbioru ścieków, co może skutkować zanieczyszczeniem warstw wodonośnych, w tym również własnych ujęć.

Wobec wyczerpywania się zasobów surowców nieodnawialnych, wzrostu ich cen i rosnącej zależności Polski od dostaw z zagranicy, niezbędne jest wspieranie transformacji w kierunku gospodarki obiegu zamkniętego. Nowoczesna gospodarka odpadami, zgodna z unijną hierarchią postępowania z odpadami i dążąca do wdrażania modelu opartego na obiegu zamkniętym, wymaga zmiany dotychczasowego podejścia postrzegania odpadów jak również przyspieszenia rozwoju recyklingu. Największym wyzwaniem jest rozwój selektywnego zbierania odpadów komunalnych w gminach, zapewniających pozyskanie odpadów nadających się do recyklingu i rozwój instalacji do przetwarzania bioodpadów. Konieczna jest również zmiana zachowań mieszkańców w zakresie ograniczania ilości wytwarzanych odpadów oraz ich właściwej segregacji.⁶ W ostatnich latach w Polsce emisje pochodzące z transportu nadal znacznie wzrastały. Zanieczyszczenie powietrza w kraju, związane z transportem, przewyższa średnią dla UE ze względu na duży udział starszych pojazdów spełniających nieaktualne normy emisji oraz uzależnienia transportu od samochodów prywatnych. Wyzwaniem jest dalsze

---

⁴ *Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej*, Warszawa 2019 r.

⁵ *ibidem*

⁶ *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, Warszawa 2017

upowszechnienie infrastruktury zasilania pojazdów samochodowych o alternatywnym napędzie.⁷ W województwie słabo rozwinięty transport publiczny i długi czas dojazdów do miejsc na obszarach miejskich, powodują dalsze uzależnianie mieszkańców od transportu indywidualnego, co prowadzi do zatorów komunikacyjnych i dużej liczby wypadków. Ponadto, część województwa należy do najbardziej wykluczonych obszarów kraju. Występuje wyraźna różnica między rdzeniem ośrodka funkcjonalnego, a jego najbliższym otoczeniem. Koniecznym jest realizacja instrumentów wsparcia organizacji transportu zbiorowego w gminach o najniższych parametrach dostępu do usług publicznych (w tym także działań rozszerzających zasięg transportu zorganizowanego).

TRANSPORT

Pomimo stopniowej poprawy zewnętrznej i wewnętrznej dostępności województwa, w dalszym ciągu nie jest ona wystarczająca w stosunku do potrzeb mieszkańców, firm czy turystów. Konsekwencją może być hamowanie efektów rozwojowych, szczególnie wobec szybkiego rozwoju infrastruktury komunikacyjnej w innych częściach Polski. To m.in. na Warmii i Mazurach koncentrują się peryferie w rozumieniu europejskim. Pomimo zrealizowanych inwestycji, region nadal nie dysponuje spójnym szkieletem najważniejszych połączeń drogowych⁸. Uwarunkowane jest to w dużej mierze zaległościami inwestycyjnymi (z uwagi na przeobrażenia społeczno-gospodarcze w kraju, przygraniczne położenie, rolno-turystyczny charakter gospodarki). Trudną sytuację województwa podkreśla najniższa w kraju ogólna gęstość dróg o nawierzchni twardej. Jak wskazuje badanie potrzeb inwestycyjnych jst do i po roku 2020 wydatki infrastrukturalne drogownictwa w województwie należeć będą do najwyższych w Polsce⁹. Priorytetowo należy dążyć do likwidowania mankamentów infrastruktury drogowej. W pierwszej kolejności niezbędne jest usunięcie różnic regionalnych w sieci drogowej. Istotne są inwestycje pozwalające na włączenie się do Transeuropejskiej Sieci Transportowej oraz inwestycje w nowoczesne drogi wojewódzkie poprawiające dostępność i jakość układu drogowego, jak również powiązania między miastami w regionie. Konieczne jest również inwestowanie w drogi lokalne warunkujące spójność całej sieci i pozwalające przezwyciężać bariery rozwojowe oraz wykluczenie komunikacyjne. Obszary o słabej dostępności do usług publicznych wymagają inwestycji w skali mikro, a także działań organizacyjnych rozszerzających zasięg transportu zorganizowanego¹⁰.

Pomimo poprawy bezpieczeństwa na drogach wskaźnik wypadków pozostaje wyższy od przeciętnego w kraju. Kluczowa jest zatem poprawa jakości istniejącej infrastruktury, przy jednoczesnym uzupełnianiu luk w infrastrukturze dla niezmotoryzowanych.

Ponadto, wychodząc na przeciw nierównościom terytorialnej dostępności kraju istotna jest poprawa drogowych połączeń międzyregionalnych.

Port morski w Elblągu jest największym polskim portem położonym w rejonie Zalewu Wiślanego. Z uwagi na zasięg oddziaływania charakteryzuje go ponadlokalny charakter, a także znaczny potencjał gospodarczy. Warunki jego funkcjonowania zdecydowanie zmieni budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską. Z tej perspektywy koniecznym jest wdrożenie szeregu komplementarnych działań. Jednym z kluczowych jest rozbudowa infrastruktury Portu. Jej szybki rozwój, długookresowa stabilizacja przeładunków i ruchu pasażerskiego przełożą się na aktywizację gospodarczą nie tylko Elbląga, ale i całego regionu.

---

⁷ *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku*, 2019

⁸ *Diagnoza strategiczna województwa warmińsko-mazurskiego*, Warszawa, 2018

⁹ *Potrzeby inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego do roku 2020 i po 2020 r. w zakresie wybranych rodzajów infrastruktury oraz możliwości ich finansowania funduszami unijnymi*, Warszawa, 2019

¹⁰ *Diagnoza strategiczna województwa warmińsko-mazurskiego*, Geoprofit, Warszawa, 2018

W pierwszym półroczu 2019 r. w grupie polskich portów lotniczych obsługujących poniżej jednego miliona pasażerów rocznie najwięcej pasażerów przybyło w porcie lotniczym w Szymanach. Regionalne lotnisko Warmii i Mazur było też liderem dynamiki wzrostu ruchu pasażerskiego w ww. grupie portów. Powyższe dane zapowiadały kolejne dobre lata dla portu, jednak w wyniku aktywnego przeciwdziałania pandemii COVID-19 w 2020 r.¹¹ na lotnisku znacząco spadł ruch pasażerski. Zakłada się, że po zakończeniu kryzysu lotnisko wróci na ścieżkę wzrostu, a żeby utrzymać jego konkurencyjność i odpowiedni poziom bezpieczeństwa, istotne będą inwestycje dostosowujące je do obecnej sytuacji i obsługi przyszłego ruchu lotniczego.

Jednocześnie ważnym jest, aby wszystkie przedsięwzięcia infrastrukturalne wraz z działaniami promocyjno-edukacyjnymi przyczyniały się w dalszym ciągu do ograniczania emisji zanieczyszczeń ze środków transportu.

EDUKACJA

Kluczowym celem edukacji w latach 2021-27 będzie dążenie do tworzenia wysoko wykwalifikowanego i odpornego na zmiany społeczeństwa. Wsparcie skupi się na umiejętnościach przyszłości, innowacyjnym myśleniu, kreatywności, zdolnościach interpersonalnych jak również uczeniu się przez całe życie. Kontynuowane będą rozwiązania oparte na współpracy między instytucjami publicznymi, światem nauki i biznesu. Pandemia COVID-19 udowodniła ponadto, że system edukacji powinien być bardziej odporny na zmiany i zdecydowanie większą uwagę należy położyć na cyfryzację edukacji.

Pomimo rosnącego wciąż uczestnictwa dzieci w edukacji przedszkolnej, obszar ten nadal wymaga uwagi. Wskaźnik edukacji przedszkolnej osiąga wysokie wartości w miastach, podczas gdy na wsiach sytuacja jest gorsza. Priorytetem będzie dostęp do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej zwłaszcza na terenach wiejskich oraz obszarach tzw. „białych plam”. Mając również na uwadze, że pierwsze lata życia dziecka decydują o jego rozwoju, istotne jest by właściwie stymulować ten proces, poprzez m.in. wspieranie kompetencji kluczowych, wsparcie nauczycieli, rodziców i opiekunów oraz doposażenie placówek.

W obszarze edukacji największy ciężar spoczywa obecnie na szkołach podstawowych, gdzie uczy się najwięcej uczniów. Priorytetem jest tu wsparcie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy, kształtowanie postaw przedsiębiorczości, kreatywności i krytycznego myślenia a także rozwoju kompetencji proinnowacyjnych i cyfrowych. Ważną kwestią jest także praca z uczniami zdolnymi oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Nowym elementem będzie ukierunkowanie działań dwutorowo, z jednej strony na wyniki w nauce, z drugiej na szeroko rozumiany dobrostan psychiczny. Szczególnej uwagi wymaga alarmujący wzrost liczby zaburzeń na tle psychicznym wśród dzieci i młodzieży.

Dalszego rozwoju wymaga kształcenie zawodowe w szczególności na rzecz inteligentnych specjalizacji regionu oraz kształtujące w zawodach deficytowych. Tu również duży nacisk należy położyć na kompetencje kluczowe i umiejętności uniwersalne na rynku pracy oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczości. PWSZ są często jedyną dostępną opcją dla mieszkańców mniejszych miejscowości do zdobycia wykształcenia na dobrym poziomie. Dualny system edukacji zawodowej jest szansą na obniżenie bezrobocia osób młodych.

---

¹¹ Data wejścia w życie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 marca br. w sprawie ogłoszenia na terenie Rzeczypospolitej stanu zagrożenia epidemicznego, Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 marca br. w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 marca br. w sprawie zakazów w ruchu lotniczym.

W województwie warmińsko-mazurskim obserwuje się systematyczny spadek odsetka osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu ustawicznym i jest to tendencja przeciwna do krajowej. Stąd kontynuowane będzie dotychczasowe wsparcie tej formy podnoszenia kompetencji z uwzględnieniem aktualnych potrzeb grup docelowych.

RYNEK PRACY

W ostatnich latach korzystne warunki makroekonomiczne wpłynęły na poprawę sytuacji na polskim rynku pracy, jednak wybuch pandemii COVID-19 spowodował odwrócenie pozytywnych trendów. Przewiduje się, że sytuacja ta może mieć długotrwałe konsekwencje, a jej negatywne skutki będą odczuwalne z pewnym opóźnieniem. Dane za rok 2020¹² potwierdzają wzrost poziomu bezrobocia w regionie. Konieczne jest podjęcie działań z zakresu kompleksowej aktywizacji zawodowej służących efektywnemu i skutecznemu zatrudnieniu lub utrzymaniu na rynku pracy mieszkańców regionu.

Na Warmii i Mazurach ponad połowa bezrobotnych zamieszkuje tereny wiejskie. Problemem jest nadal utrzymujące się wysokie bezrobocie w północnych powiatach, położonych w bezpośrednim sąsiedztwie z Obwodem Kaliningradzkim. Wśród osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy dominującą grupą są nadal długotrwałe bezrobotni, wśród których przeważają kobiety. Co czwarty długotrwałe bezrobotny to osoba mająca 25-34 lata, a więc w wieku o potencjalnie największej zdolności do pracy. Drugą grupą pod względem liczebności, w strukturze bezrobotnych są osoby powyżej 50 r.ż. a trzecią bezrobotni do 30 r.ż. Ponadto, należy zaznaczyć, że dominującą grupą wśród ogółu bezrobotnych stanowią osoby z niskim poziomem wykształcenia. Nadal trudną sytuację na rynku pracy odnotowuje się wśród osób z niepełnosprawnościami.

Demografia staje się jednym z najważniejszych wyzwań społeczno-gospodarczych regionu, Spadkowi liczby ludności towarzyszą zmiany jej struktury - spada liczba ludzi młodych, a rośnie się populacja osób po 60 r.ż. Problemem w dalszym ciągu pozostaje również zbyt mała liczba miejsc pracy wysokiej jakości, zapewniających odpowiednie wynagrodzenie, możliwości rozwoju i podwyższania kwalifikacji. Pomimo rozwoju przedsiębiorczości i stref ekonomicznych w regionie przybywa relatywnie niewiele miejsc pracy¹³. Wobec braku wystarczającej liczby dużych przedsiębiorstw, znaczącą rolę odgrywa samozatrudnienie. Jest to szczególnie kierunek działań niwelujących bezrobocie, dlatego tak ważne jest promowanie postaw przedsiębiorczych w regionie.

Wobec identyfikowanych wyzwań ważnym aspektem jest również wzrost efektywności oraz poprawa działań instytucji rynku pracy poprzez podnoszenie jakości świadczonych usług, rozwój kompetencji i umiejętności pracowników¹⁴.

Województwo charakteryzuje się relatywnie niskim odsetkiem napływu migrantów na pobyt stały, jednak uwarunkowania demograficzne skłaniają do poszukiwania alternatywnych sposobów uzupełnienia podaży pracy, takich jak działania proimigracyjne. Epidemia COVID-19 i wprowadzenie restrykcji związanych z przemieszczaniem się i zamknięciem granic oraz zmiany w organizacji urzędów pracy wiązały się z niepewnością sytuacji cudzoziemców pracujących w Polsce oraz pracodawców ich zatrudniających. Po częściowym zniesieniu obostrzeń pracodawcy wciąż są zainteresowani zatrudnieniem obcokrajowców. Konieczne jest podejmowanie działań zachęcających do pozostania

---

¹² Ocena sytuacji na rynku pracy i realizacji zadań w zakresie polityki rynku pracy w Województwie Warmińsko-Mazurskim w 2020 r. Realizacja Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2020 r., Olsztyn 2021 r.

¹³ Diagnoza strategiczna województwa warmińsko-mazurskiego, Geoprofit, grudzień 2018 r.

¹⁴ Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2020 rok, Olsztyn 2019

w regionie cudzoziemców (i ich rodzin), którzy stymulować mogą pozytywne zmiany zarówno w obszarze demografii, jak i rynku pracy. Istotne są w tym przypadku także działania przyspieszające asymilację cudzoziemców z lokalną ludnością i sprzyjające kształtowaniu klimatu do osiedlania się lub podjęcia zatrudnienia w regionie¹⁵.

W wyniku pandemii COVID-19 szczególnie odczuwalnie spadło zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw i wzrosło ryzyko zwolnień grupowych. Odpowiedzią na powyższe jest wsparcie outplacementowe. Utrzymaniu zatrudnienia sprzyjają również działania skierowane do pracowników, pracodawców i przedsiębiorstw umożliwiających dokończanie, rozwój kwalifikacji i umiejętności, oraz adaptację do zmian (automatyzacja, robotyzacja, cyfryzacja). Zakres usług rozwojowych powinien być zindywidualizowany i dostosowany do potrzeb regionalnych MŚP, dlatego powinien być świadczony w oparciu o podejście popytowe.

WŁĄCZENIE SPOŁECZNE

Województwo warmińsko-mazurskie od lat należy do najbiedniejszych w kraju. Ubóstwo wielu rodzin, pomimo dużych nakładów finansowych na pomoc społeczną jest jednym z największych problemów społecznych w regionie. Dominującymi powodami udzielenia świadczeń z systemu pomocy społecznej w województwie są nadal bezrobocie i ubóstwo. Brak zatrudnienia nie pozwala zaspokoić potrzeb niezbędnych do samodzielnej egzystencji. Jest również przyczyną występowania dysfunkcji w rodzinach, degradacji społecznej oraz patologii. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy, problemy te nasilają się i rodzą kolejne. Niektóre przyczyny otrzymywania pomocy zaczynają dominować nad innymi (niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba). Nastąpiły także zmiany struktury rodzin i gospodarstw domowych otrzymujących pomoc. W 2020 r. gospodarstwa jednoosobowe stanowiły prawie połowę wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej. Wiąże się to ze wzrostem liczby osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, którzy stają się główną grupą świadczeniobiorców. Pojawiają się także nowe grupy narażone na wykluczenie społeczne, takie jak: migranci, opiekunowie osób starszych oraz opiekunowie osób z niepełnosprawnościami.

W regionie obserwuje się wzrost liczby placówek świadczących pomoc instytucjonalną mieszkańcom oraz dostępnych w nich miejsc. Rosną również koszty pobytu osób umieszczanych w domach pomocy społecznej oraz utrzymania DPS. Należy zintensyfikować działania zmierzające do deinstytucjonalizacji, tj. zakładające odejście od umieszczania osób w placówkach całodobowych. Zachodzi potrzeba tworzenia coraz większej liczby placówek wsparcia dziennego oraz rozwoju usług społecznych, sprzyjających aktywizacji i zaspokajaniu potrzeb lokalnego środowiska, które mogłyby być świadczone w centrach usług społecznych. Zmniejszeniu kosztów opieki służy również rozpowszechnienie rozwiązań z zakresu teleopieki, tymczasem w latach 2018-2020 łącznie w województwie zaledwie 58 gmin uruchomiło usługi teleopiekuńcze, obejmując tym samym wsparciem łącznie 1 100 osób starszych.

W regionie spada liczba rodzin zastępczych. Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem i niezawodowe stanowią dominującą formę rodzinnej pieczy zastępczej a w dalszym ciągu brakuje rodzin specjalistycznych. Kluczowe jest zwiększenie dostępności wielokierunkowych usług społecznych rodzinom i osobom pełniącym funkcję rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz dzieciom żyjącym w tych rodzinach.

---

¹⁵ Cudzoziemcy na rynku pracy województwa warmińsko-mazurskiego, Regionalne Obserwatorium Terytorialne, Olsztyn, lipiec 2021 r.

Obok poradnictwa specjalistycznego, mieszkańcom będącym w stanie kryzysu udzielana jest również pomoc w formie interwencji kryzysowej. W obszarze tym istotne jest m.in. rozwijanie i wzmacnianie roli asystentów rodziny i rodzin wspierających, jako efektywnej formy pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi lub znajdującymi się w kryzysie. Jest to sposób na zwiększenie efektywności pomocy poprzez pracę w środowisku, jak również na obniżenie kosztów związanych z organizacją opieki zastępczej, w tym potencjalnego umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Istotna jest także pomoc dla usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, np. rozwój mieszkalnictwa chronionego¹⁶.

Wyzwaniem jest także podjęcie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym domowej i cyberprzemocy oraz ochrony osób jej doświadczających. Problem nasilił się w okresie trwania pandemii COVID-19. Prowadzone w tym obszarze badania wskazują na niepokojące zmiany społeczne, takie jak: wzmożone spożywanie alkoholu, wzrost agresji w rodzinach, szybkie wpadanie w stan depresyjny oraz pogłębianie uzależnienia osób dorosłych i nieletnich¹⁷.

W kolejnych latach ważne będzie również wsparcie osób, rodzin lub otoczenia osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym, z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym. Zwłaszcza w przypadku osób, które pozostają bierne zawodowo. Wsparcie w tym zakresie realizują podmioty reintegracji społecznej i zawodowej oraz kluby integracji społecznej. W obszarze aktywizacji osób wykluczonych społecznie ważną rolę pełni również sektor ekonomii społecznej.

W województwie systematycznie diagnozuje się problem oraz skalę zjawiska bezdomności. Najwięcej bezdomnych przebywa w środowiskach miejskich. Przyczyny, które powodują bezdomność są umowne i często nakładają się na siebie (np. alkoholizmowi bardzo często towarzyszą eksmisja oraz choroby). Istotne jest zwiększenie działań aktywizujących osoby bezdomne, zwłaszcza młodzież, jak również zwiększenie dostępności konsultacji psychologicznych w zakresie pomocy osobom bezdomnym, wsparcie usług środowiskowych (mieszkania chronione lub treningowe dla osób wychodzących z bezdomności), z uwzględnieniem lokalnej specyfiki zjawiska.

ZDROWIE

Polityka w sektorze zdrowia zmierza w stronę koordynacji opieki zdrowotnej, społecznej i długoterminowej świadczonej przede wszystkim w lokalnych społecznościach. Wyzwaniem będzie poprawa dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej w szczególności na obszarach o utrudnionym dostępie do usług medycznych, na terenach słabiej rozwiniętych gospodarczo i terenów wiejskich. Z analizy dostępności do opieki medycznej w województwie wynika, że największy problem występuje w grupie wiekowej pacjentów 60-70 lat. Aby przeciwdziałać temu zjawisku należy podjąć działania wzmacniające powiązania pomiędzy opieką społeczną a zdrowotną. Województwo znajduje się w czołówce obszarów o naj słabiej rozbudowanej sieci przychodni POZ i jednocześnie niskim potencjale ludnościowym oraz słabym poziomem dostępności do POZ.¹⁸ Efektywność procesu leczenia pacjentów w znacznym stopniu zależy od liczby placówek ochrony zdrowia. Tymczasem w regionie rośnie liczba pacjentów przypadających na jedną poradnię podstawowej opieki zdrowotnej i pogarsza się dostępność podmiotów ambulatoryjnej opieki

¹⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego za 2020 rok, ROPS, Olsztyn czerwiec 2021 r.

¹⁷ Podsumowanie badania ankietowego „Zjawisko przemocy w dobie pandemii”, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

¹⁸ M. Stępnik, R. Wiśniewski, S. Goliszek, S. Marcińczak, „Dostępność przestrzenna do usług publicznych w Polsce”, Warszawa 2017, s. 183.

zdrowotnej. Zmniejszeniu dostępności towarzyszy wzrost liczby udzielonych porad. Czas oczekiwania pacjentów na diagnostykę jest przez to znacznie wydłużony. Celem interwencji powinno być zwiększenie dostępności do specjalistycznych badań diagnostycznych mieszkańców regionu. Na terenie regionu funkcjonuje 39 szpitali, dysponujących 6,2 tys. łóżek¹⁹, ale w ostatnich latach zmniejszyła się zarówno liczba szpitali, łóżek jak i leczonych pacjentów. Obszarem wymagającym pilnej interwencji jest infrastruktura ochrony zdrowia w szczególności w zakresie psychiatrii, pediatrii, geriatry, opieki długoterminowej, paliatywnej, rehabilitacyjnej. Jednocześnie skuteczność funkcjonowania systemu ochrony zdrowia uzależniona jest m.in. od zasobów kadrowych. Region charakteryzuje się jedną z najniższych w kraju liczbą lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Jednocześnie należą oni do jednych z najstarszych w kraju. Ww. problemy przekładają się na duży udział deficytowych specjalizacji lekarskich, w tym dziecięcych. Zawodami wysoce deficytowymi są również pielęgniarki, położne i fizjoterapeuci. Inwestycje w kształcenie kadr medycznych i okołomedycznych są istotnym wyzwaniem dla województwa warmińsko-mazurskiego.

KULTURA I TURYSTYKA

Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje nisko rozwinięty sektor kultury w porównaniu do pozostałych województw Polski. Oferta zajęć kształtujących kreatywność i umiejętności niezbędne w sektorze przemysłów kreatywnych, prowadzonych przez instytucje publiczne również jest niska. Problemem jest zarówno brak infrastruktury jak i kadr. Oznacza to konieczność dalszego rozwoju sektora poprzez inwestycje w istniejące instytucje. Prężna jest natomiast działalność muzealna ściśle związana z ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego regionu oraz sektorem turystycznym (mimo niskiej liczby muzeów). W ciągu ostatnich lat nastąpiła poprawa funkcjonowania obiektów i odnotowano wzrost liczby odwiedzających muzea.

Z drugiej strony na terenie województwa organizowane są imprezy angażujące znaczną liczbę uczestników. Należy zwrócić uwagę, że wiele z nich odbywa się w sezonie turystycznym. Konieczne jest zatem wspieranie organizacji społecznych i instytucji kultury, również w zakresie możliwości aktywnej działalności poza sezonem turystycznym²⁰.

Region charakteryzuje się różnorodnością i odrębnością poszczególnych obszarów wynikającymi z uwarunkowań historycznych i kulturowych. Zasób dziedzictwa kulturowego tworzą zabytki materialne, niematerialne i krajobraz kulturowy, będące świadectwem historii i nawiązaniem do kultur. Większość zabytków nieruchomych jest jednak w złym stanie technicznym i wymaga wdrożenia działań ratunkowych. Jednym z wyzwań w obszarze ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego jest poprawa stanu zabytków i wzrost potencjału szlaków kulturowych.

W ciągu ostatnich lat odnotowuje się zwiększone zainteresowanie folklorem regionu. Zasoby dziedzictwa kulturowego ze względu na swoją wartość kulturową, historyczną i unikatowość wymagają ochrony, racjonalnego wykorzystania i zagospodarowania. Stanowią ogromny potencjał do promocji regionu, rozwoju turystyki i edukacji kulturowej oraz kształtowania tożsamości regionalnej. Przykładem wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego są szlaki turystyczne wyznaczone w oparciu o zasoby i wyróżniki kulturowe (Mikołaj Kopernik, Bitwa pod Grunwaldem, fortyfikacje z czasów I wojny światowej, Kanał Elbląski) oraz zabytkowe obiekty zaadaptowane na potrzeby usług

---

¹⁹ Bank Danych Lokalnych 2019

²⁰ *Diagnoza strategiczna województwa warmińsko-mazurskiego, Geoprofit, Warszawa 2018*

turystycznych. Warunkiem wykorzystania zabytków czy eksponowania ich walorów jest przede wszystkim zachowanie wszelkich standardów sztuki konserwatorskiej przy prowadzeniu prac.²¹

Zmiany klimatyczne i nasilająca się antropopresja wymuszają otwarcie sektora turystycznego na rozwiązania proekologiczne. W celu ochrony zasobów przyrodniczych, aktywizacji obszarów mniej uczęszczanych a tym samym zachowania zasad prowadzenia zrównoważonego rozwoju i zrównoważonej turystyki w regionie konieczne są inwestycje mające na celu zmniejszenie wpływu ruchu turystycznego na środowisko naturalne, m.in. rozwiązania systemowe gospodarki odpadami, korzystanie ze źródeł odnawialnych i kształtujące postawy proekologiczne wśród uczestników ruchu turystycznego i ich obsługi. Ponadto niezbędne są działania kanalizujące ruch turystyczny oraz dywersyfikujące ofertę turystyczną w oparciu o zasoby endogeniczne regionu.

Stopień nasycenia szlakami turystycznymi plasuje województwo warmińsko-mazurskie na ostatnim miejscu wśród polskich województw²². Jednocześnie, w zestawieniu z potencjałem przyrodniczym i dziedzictwem kulturowym istnieje pole do tworzenia konkretnych produktów turystycznych w oparciu o dziedzictwo kulturowe (piesze, rowerowe, konne, kajakowe, samochodowe itp.). Dlatego ważne są dalsze inwestycje w rozbudowaniu produktów turystyki aktywnej, by rozbudować sieć szlaków turystycznych na potencjale endogenicznym regionu.

REWITALIZACJA OBSZARÓW MIEJSKICH

Sieć miast w województwie warmińsko-mazurskim jest dobrze rozwinięta jednakże średnia wielkość miast regionu jest znacznie niższa od średniej krajowej. Oznacza to, że duży potencjał ludnościowy ulokowany jest w małych i średniej wielkości obszarach miejskich regionu, w których dodatkowo występują problemy społeczne utrudniające pełne wykorzystanie tego potencjału. Ponadto, udział mieszkańców zamieszkujących obszary rewitalizacji w stosunku do całej populacji województwa warmińsko-mazurskiego jest jednym z najwyższych w Polsce²³, co wskazuje na znaczną ich koncentrację na miejskich obszarach problemowych.

Dotychczasowe badania dowodzą, że aktywność gmin w prowadzeniu rewitalizacji w ostatnim czasie silnie wzrosła, stąd dużym wyzwaniem jest utrzymanie tej dynamiki, aby jak najszybciej niwelować skalę istniejących obszarów zdegradowanych²⁴. Dlatego też prowadzone będą działania mające na celu kontynuację rewitalizacji obszarów zdegradowanych, w szczególności w małych i średnich miastach (przede wszystkim OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze, OSI Obszary marginalizacji oraz OSI Miasta CITTASLOW²⁵) prowadzonej w sposób kompleksowy poprzez zintegrowane działania w celu przywrócenia lub nadawania zdegradowanym obszarom miejskim nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub rekreacyjnych.

Formy wsparcia poszczególnych typów projektów dostosowane zostaną zarówno do poziomu ryzyka związanego z zainwestowaniem w dane przedsięwzięcie, jego komercyjnym charakterem, w tym możliwością wygenerowania zysku bądź oszczędności kosztów a także możliwościami finansowymi potencjalnych beneficjentów. Szczególne znaczenie przy doborze formy wsparcia będzie miał cel interwencji i jego społeczne oddziaływanie.

²¹ Program opieki nad zabytkami województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2020-2023, Departament Kultury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2019

²² Turystyka w 2019, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa Rzeszów 2020

²³ Badanie systemu zarządzania i wdrażania procesów rewitalizacji w Polsce. Raport końcowy, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, ECORYS Sp. z o.o., 2020

²⁴ Jedno z założeń Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030

²⁵ Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, 2020

Preferencje otrzymają projekty uwzględniające kwestie środowiskowe, wpływające na eliminowanie negatywnych skutków zmian klimatycznych oraz zawierające komponenty cyfryzacji działalności. Premiowane w Programie będą również przedsięwzięcia partnerskie.

PROJEKT

Tabela 1		
Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (podsumowanie)
1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej (CP1)	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność zwiększenia innowacyjności firm z regionu (bez względu na ich wielkość), w tym podniesienia nakładów na badania i rozwój prowadzone zgodnie z zapotrzebowaniem rynku oraz komercjalizowane – konieczność usunięcia barier i zintensyfikowanie relacji na linii jednostki naukowe-biznes – konieczność poprawy współpracy w całym regionalnym systemie innowacji (firmy, uczelnie wyższe, parki technologiczne i pozostałe IOB). – potrzeba utrzymania pozytywnej dynamiki zmian, w szczególności w zakresie zatrudnienia w B+R w przedsiębiorstwach, nakładów na B+R w sektorze przedsiębiorstw, jak i aktywności patentowej. – konieczność poprawy umiejętności i kompetencji zarówno po stronie gospodarki jak i nauki. – potrzeba zwiększenia aktywności centrów transferu technologii dla inicjowania i efektywnej realizacji procesu komercjalizacji wiedzy.
	(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	<ul style="list-style-type: none"> – potrzeba zwiększenia wykorzystania Internetu w działalności gospodarczej oraz innych dziedzinach życia. – konieczność przygotowania przedsiębiorstw, społeczeństwa i administracji do sprawnego funkcjonowania w nowoczesnym świecie i wyzwań Gospodarki 4.0. – konieczność zwiększenia zastosowania rozwiązań poprawiających wydajność pracy np. poprzez personalizację produktów/usług, automatyzację i robotyzację procesów, wprowadzenie inteligentnych technologii cyfrowych, takich jak sztuczna inteligencja, uczenie maszynowe, Internet rzeczy, zaawansowane analizy oraz robotyka oraz dostosowanie procesów i technologii do aktualnych trendów światowych przy wykorzystaniu ITC, również dla umiędzynarodowienia działalności i interakcji firm z klientami i światem zewnętrznym. – potrzeba zwiększenia kompetencji, umiejętności i uświadomienia konieczności zwiększenia wykorzystania nowoczesnych technologii wśród mieszkańców, firm i administracji w regionie. – konieczność wprowadzenia zmian w sposobach świadczenia usług publicznych podmiotów sektora zdrowia, administracji, edukacji etc. w tym personalizacja usług oraz ich cyfryzacja.

	<p>(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność dalszego podnoszenia konkurencyjności przedsiębiorstw działających w regionie oraz stałego zwiększenia ich liczby. – konieczność zwiększenia udziału firm innowacyjnych w ogóle podmiotów gospodarczych w regionie – konieczność zwiększenia internacjonalizacji firm z województwa oraz włączania ich w globalne łańcuchy wartości a także poprawy atrakcyjności inwestycyjnej regionu – konieczność poprawy jakości otoczenia biznesowego oferującego zarówno podstawowe usługi niezbędne w prowadzeniu działalności gospodarczej jak i zaawansowane wsparcie technologiczne profesjonalnych ośrodków innowacji. – potrzeba kontynuacji odtwarzania dziedzictwa gospodarczego regionu. – konieczność zwiększenia przeżywalności firm w pierwszych latach istnienia – potrzeba zadbania o odporność firm na gwałtowne zmiany oraz zabezpieczenia miejsc pracy. – potrzeba odbudowy gospodarki dotkniętej skutkami pandemii i ponownego wyprowadzenia jej na tory intensywnego rozwoju.
	<p>(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność rozwoju umiejętności kadr na rzecz tworzenia i wdrażania innowacji w obszarach inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości – potrzeba zadbania o dalszy rozwój inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego oraz poszukiwania kolejnych obszarów o potencjale tworzenia przewag konkurencyjnych regionu – konieczność wsparcia rozwoju potencjału IOB w świadczeniu wyspecjalizowanych usług na potrzeby rozwoju innowacyjności, w tym inteligentnych specjalizacji
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu</p>	<p>(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność zmniejszania emisji gazów cieplarnianych – konieczność zwiększenia konkurencyjności gospodarki w zakresie efektywności energetycznej – konieczność niskoemisyjnego wytwarzania ciepła w regionie – konieczność zmniejszenia energochłonności w sektorze publicznym – dostosowania infrastruktury instytucji publicznych województwa warmińsko-mazurskiego do wymagań techniczno-budowlanych w zakresie ochrony przed utratą ciepła i energochłonności – konieczność zmniejszenia energochłonności budynków mieszkalnych – zastosowania nowoczesnych technologii w tym zakresie – konieczność zwalczania ubóstwa energetycznego

zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP2)	(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność pokrycia zapotrzebowania na energię elektryczną – konieczność wykorzystania potencjału regionu do rozwoju odnawialnych źródeł energii – konieczność ograniczenia wykorzystania paliw stałych – konieczność zwalczania ubóstwa energetycznego
	(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność przeciwdziałania zmianom klimatu w województwie – konieczność adaptacji do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych w województwie
	(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność uzupełnienia braków w zakresie kanalizacji sanitarnej i oczyszczania ścieków – konieczność zakończenia prac przewidzianych w <i>Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków</i> – konieczność dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki w województwie – konieczność osiągnięcia dobrego stanu wód
	(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność dążenia do maksymalizacji wykorzystywania odpadów jako surowców – konieczność gospodarowania odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami – konieczność rozwijania recyklingu odpadów – konieczność zakończenia prac przewidzianych <i>Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami</i>
	(vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność ochrony walorów środowiska przyrodniczego województwa – konieczność ochrony różnorodności biologicznej w województwie – konieczność poprawy jakości środowiska przyrodniczego w województwie
	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność ochrony powietrza i klimatu, zmierzająca do ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza oraz gazów cieplarnianych – konieczność ograniczenia negatywnego wpływu transportu na zdrowie ludzi oraz środowisko jako całość

		<ul style="list-style-type: none"> – konieczność sprostania rosnącemu zapotrzebowaniu na elektryfikację transportu i rozwój nisko- bądź zeroemisyjnych środków transportu oraz infrastruktury transportowej
3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności	(ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność usunięcia różnic regionalnych w dostępności transportowej – potrzeba usunięcia luk występujących w sieci drogowej, przede wszystkim na terenach zmarginalizowanych/ peryferyjnych – potrzeba prowadzenia polityki inwestycyjnej ukierunkowanej na stworzenie spójnej sieci dróg w regionie – konieczność poprawy jakości dróg dojazdowych do sieci TEN-T – konieczność dokończenia inwestycji łączących gminy przygraniczne w układzie równoleżnikowym – konieczność realizacji inwestycji drogowych na poziomie lokalnym wpływających na wzrost dostępności do usług publicznych (w tym, dostępności transportu publicznego na obszarach peryferyjnych, wiejskich i transgranicznych) – potrzeba zwiększenia bezpieczeństwa ruchu, zwłaszcza drogowego i ochrony niechronionych uczestników ruchu czyli pieszych i rowerzystów – potrzeba dostosowania regionalnego portu lotniczego do prognozowanego ruchu pasażerskiego (w szczególności w aspekcie poprawy bezpieczeństwa, ochrony ruchu lotniczego) – konieczność dostosowania infrastruktury portu regionalnego w Elblągu do prognozowanego rozwoju działalności portu – potrzeba wprowadzenia rozwiązań cyfrowych w sektorze transportu
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online;	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność kształtowania w społeczeństwie kompetencji kluczowych, – konieczność zapewnienia adekwatnej do postępujących zmian modelu nauki oraz wyzwań po stronie potrzeb regionalnego rynku pracy infrastruktury edukacyjnej, stanowiącej niezbędny element rozwoju społeczeństwa, – konieczność dostosowania infrastruktury do potrzeb edukacji włączającej, – konieczność zapewnienia niezbędnej infrastruktury edukacyjnej pod kątem wsparcia grupy zawodów trwale deficytowych w regionie.

<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność przeciwdziałania negatywnym trendom demograficznym, skutkującym starzeniem się społeczeństwa, prowadzącego do wzrostu zapotrzebowania na usługi społeczne, – konieczność dalszego wspierania działań realizowanych w oparciu o horyzontalną zasadę deinstytucjonalizacji (w środowisku lokalnym), przy równoczesnym, stopniowym ograniczaniu usług świadczonych przez całodobowe instytucje, – konieczność dalszego rozwoju infrastruktury społecznej poprzez upowszechnianie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych dostosowanych do zdiagnozowanych specyficznych potrzeb grup docelowych, co zapewni zindywidualizowane podejście do odbiorców tych usług (przede wszystkim na potrzeby realizacji usług środowiskowych i dziennych, różnych form mieszkalnictwa oraz integracji społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej),
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(iv) Wspieranie integracji społeczno-ekonomicznej obywateli państw trzecich, w tym migrantów</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność poszukiwania alternatywnych rozwiązań celem uzupełnienia podaży pracy wywołanej uwarunkowaniami demograficznymi, w tym pogarszającą się sytuacją ludnościową w skali regionu, – konieczność kształtowania polityki migracyjnej w województwie warmińsko-mazurskim i podejmowania działań proimigracyjnych, szczególnie wobec osób w wieku produkcyjnym, które pozwolą zasilić lokalny rynek pracy oraz lepiej wykorzystać potencjał i kompetencje imigrantów, – konieczność podjęcia działań z zakresu aktywizacji zawodowej skierowanych do obywateli państw trzecich, w tym migrantów zarobkowych, i wzmocnienia ich roli na lokalnym rynku pracy.
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(v) EFRR Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej;</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność zwiększania dostępności, skuteczności i jakości usług zdrowotnych z uwzględnieniem wyzwań demograficznych, epidemiologicznych oraz zróżnicowań regionalnych i lokalnych, – odwrócenie piramidy świadczeń z opieki szpitalnej na POZ i AOS, – potrzeba zapewnienia niezbędnej infrastruktury służącej realizacji usług zdrowotnych i opieki długoterminowej, w tym z zakresu telemedycyny.
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność rozwoju sektora kultury w kierunku włączenia społecznego, kształcenia umiejętności kreatywnych, budowania tożsamości regionalnej oraz rozbudowy oferty kulturalnej w regionie, – konieczność dostosowania działania podmiotów z sektora kultury do nowych wyzwań, ujawnionych m.in. pandemią COVID-19,

		<ul style="list-style-type: none"> – konieczność odbudowania i odnowienia zasobów dziedzictwa kulturowego znajdujących się w znacznej mierze w złym stanie technicznym, w tym potrzeba poprawy stanu zabytków i wzrostu potencjału szlaków kulturowych, – konieczność optymalnego rozłożenia ruchu turystycznego w województwie, poprzez rozbudowę oferty turystycznej konkurencyjnej dla obszarów o nadmiernej antropopresji wynikającej z turystyki, – potrzeba budowania produktowej oferty turystycznej poprzez zwiększenie ilości szlaków kulturowych w regionie.
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS+)	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność przeciwdziałania skutkom zmian demograficznych, w tym starzenia się społeczeństwa i zmniejszania liczby ludności w wieku produkcyjnym. – konieczność kontynuacji wsparcia aktywizacyjnego na rzecz zwiększania dostępu do zatrudnienia i poprawy sytuacji na rynku pracy, osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, w szczególności grupom znajdującym się w trudnej sytuacji na rynku pracy (m.in. kobietom, osobom młodym, osobom starszym, osobom długotrwale bezrobotnym, osobom o niskich kwalifikacjach, osobom z niepełnosprawnościami), – konieczność objęcia wsparciem aktywizacyjnym grup borykających się z brakiem stabilnego zatrudnienia, tak by umożliwić pełne wykorzystanie potencjału kapitału ludzkiego.
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(b) Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS+)	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność poprawy jakości funkcjonowania regionalnych instytucji rynku pracy, szczególnie wobec konieczności dostosowania usług do zmieniającego się rynku pracy, poprzez rozwój kompetencji pracowników tych instytucji (zgodnie z potrzebami regionalnego i lokalnego rynku pracy), – konieczność budowania gotowości instytucji rynku pracy na obecne i przyszłe wyzwania na rynku pracy.

<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględni zagrożenia dla zdrowia (EFS+)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność poprawy sytuacji osób pracujących na rynku pracy oraz wzrost jakości kapitału ludzkiego w regionie (szczególnie w kontekście dostosowania do zmian wynikających z postępu technologicznego, jak automatyzacja, robotyzacja oraz cyfryzacja), – konieczność kontynuacji wsparcia szkoleniowego celem zwiększenia kompetencji pracowników oraz wzmocnienia potencjału regionalnych pracodawców, w ramach popytowego systemu finansowania z wykorzystaniem Bazy Usług Rozwojowych, co przyczyni się do wzrostu konkurencyjności regionalnych MŚP, – konieczność realizacji działań mających na celu dostosowanie środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników (szczególnie osób starszych), – konieczność kontynuacji wsparcia outplacementowego w odniesieniu do osób zwolnionych lub przewidzianych do zwolnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy.
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(e) Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego;</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność zintensyfikowania działań w obszarze pomocy psychologiczno-pedagogicznej osobom uczestniczącym w procesie edukacji (uczeń, nauczyciel, rodzic/opiekun), – potrzeba realizacji działań mających na celu zarządzanie regionalnymi specjalizacjami szkolnictwa branżowego w celu wypracowania modelu współpracy z organami prowadzącymi szkoły i placówki kształcenia zawodowego i branżowego opartego na idei partnerstwa oraz przyjęciu mechanizmów służących włączeniu w ten proces pracodawców.
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność wsparcia wszechstronnego rozwoju dzieci i uczniów, przygotowującego do kolejnych etapów edukacyjnych, – konieczność zwiększenia dostępności i atrakcyjności szkół/ placówek edukacyjnych kształcenia ogólnego i branżowego,

	<p>nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji zawodowych nauczycieli, kadry wspierającej i zarządzającej szkoł/ placówek oświatowych, – konieczność intensyfikacji działań z zakresu edukacji włączającej.
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(g) EFS+ Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność stworzenia warunków dla edukacji przez całe życie, w szczególności pod kątem zawodów trwale deficytowych w regionie. – konieczność kontynuacji działań z zakresu podnoszenia i potwierdzania kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych, w szczególności w zakresie branż o kluczowym znaczeniu dla regionu.
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność przeciwdziałania negatywnym trendom demograficznym, – konieczność podjęcia działań zmierzających do aktywizacji niewykorzystanych zasobów pracy oraz włączenia w rynek pracy osób wykluczonych, z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym, – konieczność wzmacniania sektora ekonomii społecznej i solidarnej poprzez wsparcie procesów reintegracyjnych i aktywizacyjnych, w szczególności poprzez wsparcie tworzenia miejsc pracy dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, zarówno w nowych jak i istniejących przedsiębiorstwach społecznych, w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, – konieczność wykorzystania potencjału przedsiębiorstw społecznych w kluczowych sferach rozwoju, jak usługi społeczne i deinstytucjonalizacja czy gospodarka obiegu zamkniętego.

<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(i) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność poszukiwania nowych rozwiązań, mających na celu ograniczenie negatywnych trendów demograficznych, – konieczność realizacji mechanizmów proimigracyjnych, w tym wsparcie w procesach integracyjnych ułatwiających asymilację osób z zagranicy pracujących w regionie oraz ich rodzin i otoczenia z lokalną ludnością, – konieczność stworzenia odpowiedniego klimatu zachęcającego do osiedlania się i podjęcia pracy w regionie osób z zagranicy.
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług; w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS+)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność zwiększenia dostępu do wysokiej jakości usług społecznych w regionie wywołana zachodzącymi procesami demograficznymi, tj. starzeniem się społeczeństwa i pogłębiającą depopulacją, – konieczność wsparcia procesu deinstytucjonalizacji instytucji całodobowych, tj. przechodzenia z opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej, – konieczność zwiększenia wolumenu usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym, co ma priorytetowe znaczenie dla rozwoju regionu, zwłaszcza w kontekście polityki społecznej i senioralnej, w tym w zakresie organizacji nowych i rozwijania już istniejących placówek wsparcia dziennego, jak również realizacji usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, – konieczność inicjowania działań sprzyjających jak najdłuższemu, samodzielnemu funkcjonowaniu osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym, co pozwoli zapobiec wykluczeniu z życia społecznego oraz opóźnić skierowanie do form opieki instytucjonalnej (typu DPS), – konieczność wykorzystania potencjału sektora ekonomii społecznej w kluczowych sferach rozwoju, jak usługi społeczne (np. w zakresie deinstytucjonalizacji), w kontekście niezbędnego rozwoju rynku produktów i usług (np. dla seniorów).
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (EFS+)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność wsparcia procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej oraz innych całodobowych instytucji opieki, w których przebywają dzieci, w tym zwiększanie szans na integrację oraz zmniejszanie ubóstwa wśród dzieci, – konieczność realizacji usług wspierających i interwencyjnych ukierunkowanych na wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, dysfunkcją i niewydolnością wychowawczą we właściwym pełnieniu ich funkcji, co przyczyni się do zmniejszenia liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej,

		<ul style="list-style-type: none"> – konieczność kontynuacji działań w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie, i wsparcia usługami interwencji kryzysowej, – konieczność realizacji wsparcia adresowanego do dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych lub mających trudną sytuację majątkową, z uwzględnieniem ich potrzeb rozwojowych, oraz wsparcie procesu usamodzielniania, konieczność objęcia usługami społecznymi osób w kryzysie bezdomności.
5. Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów obszarów i inicjatyw lokalnych	(i) Wspieranie zintegrowanego sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność wspierania działań mających na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych w miastach regionu (w szczególności w miastach małych i średnich) poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub rekreacyjnych – Potrzeba przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym służąca uwolnieniu potencjału ludnościowego w małych i średnich miastach regionu – konieczność realizacji zadań integrujących różne sfery projektów, tj. zarówno infrastrukturalnych, jak i społecznych

*Odrębne priorytety zgodnie z rozporządzeniem w sprawie EFS+

2. Priorytety

2.1. FUNDUSZE DLA GOSPODARKI WARMII I MAZUR

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☒ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit.m) rozporządzenia w sprawie EFS+*
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☒ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.1. Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

Powiązane rodzaje działań:

Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii jest kluczowym czynnikiem budowy silnego ekosystemu innowacji w regionie. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez interwencję skoncentrowaną na rozwoju inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego oraz tzw. obszarów horyzontalnych. Wsparcie obejmie zarówno niezbędną nowoczesną infrastrukturę publiczną i prywatną na potrzeby badań jak i działalność badawczo-rozwojową prowadzoną przez przedsiębiorstwa oraz ich konsorcja z organizacjami badawczymi i partnerstwa.

Inwestycje w publiczną infrastrukturę badawczą mogą obejmować infrastrukturę, która będzie wykorzystywana zarówno do działalności gospodarczej, jak i niegospodarczej. Warunkiem przyznania dofinansowania będzie:

- wykorzystanie infrastruktury do realizacji agendy badawczej, której zakres jest zgodny z regionalną inteligentną specjalizacją;
- uzgodnienie projektu z ministrem właściwym ds. rozwoju regionalnego oraz ministrem właściwym ds. nauki na warunkach i w trybie określonym w kontrakcie programowym.

Projekty obejmujące działalność badawczo-rozwojową będą dopuszczały szeroki wachlarz działań, w zależności od potrzeb beneficjenta, od wydatków inwestycyjnych, poprzez nakłady na prowadzenie badań, wdrożenie ich wyników, podnoszenie kompetencji, ochronę praw własności intelektualnej. Modułowość wsparcia ma służyć lepszemu dopasowaniu interwencji do zróżnicowanego charakteru projektów B+R.

W kontekście niskiej aktywności badawczo-rozwojowej firm z Warmii i Mazur, w szczególności wśród MŚP, przewidziano również zakup usług badawczo-rozwojowych od jednostek naukowych, (np. opracowanie innowacyjnych rozwiązań w celu ulepszenia technologii, wyrobu, świadczonych usług, itp.)

W kontekście pandemii koronawirusów oraz konieczności rozwoju nowoczesnych technologii medycznych wspierany będzie rozwój nowoczesnych technologii medycznych oraz działalność badawczo-rozwojowa firm związana z poprawą bezpieczeństwa biologicznego, ochroną społeczeństwa

i wsparcia jego funkcjonowania w stanach zagrożenia zdrowia publicznego wraz z dopuszczalnym komponentem wdrożeniowym.

Wsparcie skierowane będzie na projekty, które przyczyniają się do rozwoju regionalnych inteligentnych specjalizacji, niemniej jednak zakłada się również możliwość dalszego poszukiwania obszarów o szczególnym potencjale kreowania przewag konkurencyjnych gospodarki regionu poprzez eksperymentowanie. Ponadto wsparcie zostanie skierowane na rozwój innowacji i technologii w obszarach tzw. zielonej gospodarki, w tym gospodarki niskoemisyjnej, gospodarki obiegu zamkniętego, odporności i przystosowaniu do zmian klimatu oraz cyfryzacji. Interwencja w zakresie B+R skierowana zostanie do całego ekosystemu innowacji w regionie, w tym do przedsiębiorstw (bez względu na ich wielkość), jednostek naukowych, ośrodków innowacji.

W celu wzmocnienia oddziaływania interwencji skierowanej na rozwój działalności badawczo-rozwojowej w regionie, dofinansowanie otrzymają również działania na rzecz transferu technologii i współpracy pomiędzy nauką i biznesem (podejmowane m.in. przez centra transferu technologii).

Zakres wsparcia:

- dofinansowanie infrastruktury badawczo-rozwojowej (w tym centrów badawczo-rozwojowych) aktywów własności intelektualnej oraz działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw (oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi), z dopuszczalnym komponentem wdrożeniowym, w tym również usług B+R dla firm oraz ochrona własności intelektualnej,
- inwestycje w publiczną infrastrukturę naukowo-badawczą i aktywa własności intelektualnej organizacji badawczych,
- działalność badawczo-rozwojowa w obszarach zielonej gospodarki, w tym gospodarki o obiegu zamkniętym,
- małe bony badawcze na innowacje dla MŚP,
- wzmocnienie kanałów współpracy nauki z biznesem (w tym centrów transferu technologii).

Wszystkie typy projektów będą mogły zostać uzupełnione działaniami w obszarze podnoszenia kompetencji kadr zarówno w przedsiębiorstwach i jednostkach naukowych realizujących przedsięwzięcia w obszarze B+R.

Główne grupy docelowe:

- przedsiębiorstwa (małe, średnie i duże) i ich pracownicy,
- jednostki naukowe i ich pracownicy,
- uczelnie i ich pracownicy,
- ośrodki innowacji i ich pracownicy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego.

Możliwość premiowania przedsięwzięć na obszarach wskazanych w strategii rozwoju województwa jako Obszary Strategicznej Interwencji.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Działalność B+R związana jest z koniecznością ponoszenia wysokich nakładów finansowych oraz obarczona ryzykiem, a inwestycje w tym obszarze nie gwarantują dochodu. Ewentualne zyski wynikające z wdrożenia wyników badań do działalności przedsiębiorstwa są również wysoce niepewne. Wsparcie finansowe działalności w sektorze badawczo-rozwojowym, jako ważny impuls do podniesienia poziomu innowacyjności oraz konkurencyjności MŚP, w celu szczegółowym (i) planowane jest w formie dotacji.

Wskaźniki

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	CP1 (i)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa		
1	CP1 (i)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w postaci dotacji	przedsiębiorstwa		
1	CP1 (i)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCO 07	Ośrodki badawcze uczestniczące we wspólnych projektach badawczych	szt.		
1	CP1 (i)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCO 08	Nominalna wartość sprzętu na potrzeby badań naukowych i innowacji	EUR		
1	CP1 (i)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCO 10	Przedsiębiorstwa współpracujące z organizacjami badawczymi	przedsiębiorstwa		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	CP1 (i)	EFR R	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR					
1	CP1 (i)	EFR R	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCR 03	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	przedsiębiorstwa					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji
Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych

Powiązane rodzaje działań:

Wsparcie w ramach celu szczegółowego udzielane będzie w dwóch obszarach – gospodarki i usług publicznych:

Cyfryzacja Gospodarki

Dostosowanie firm do działania w warunkach szybko postępujących zmian określanych mianem czwartej rewolucji przemysłowej (Gospodarka 4.0) wymaga pilnej interwencji, która obejmie zarówno wsparcie inwestycyjne i zabezpieczenie niezbędnej infrastruktury jak i dofinansowanie usług pozwalających zwiększyć cyfryzację, automatyzację i robotyzację procesów, personalizację usług, zwiększenie zakresu wykorzystania tzw. Internetu Rzeczy, sztucznej inteligencji i uczenia maszynowego czy zaawansowanych analiz przy jednoczesnym podnoszeniu umiejętności i wprowadzanie niezbędnych zmian organizacyjnych. Skuteczna transformacja cyfrowa biznesu wymaga więc wsparcia jej kolejnych etapów począwszy od cyfryzacji procesów ręcznych przez integrację inteligentnych technologii po zarządzanie zmianami kulturowymi, aby w pełni wykorzystać potencjał wprowadzanych udogodnień. Digitalizacja warmińsko-mazurskiej gospodarki to również zwiększenie wykorzystania TIK w instytucjach otoczenia biznesu zarówno w ich działalności jak i sposobie świadczenia usług.

Zakres wsparcia:

- Wsparcie przedsiębiorstw na drodze transformacji cyfrowej oraz cyberbezpieczeństwa,
- Wsparcie cyfryzacji firm skierowanej na redukcję gazów cieplarnianych lub efektywność energetyczną,
- Wsparcie przedsiębiorstw w zakresie produkcji i usług opartych na technologiach cyfrowych,
- Cyfryzacja instytucji otoczenia biznesu oraz e-usługi dla firm (w tym centra innowacji cyfrowych, centra kompetencji cyfrowych, nowych technologii),
- Podniesienie kompetencji cyfrowych w firmach.

Cyfryzacja usług publicznych

Dzięki wsparciu skierowanemu do instytucji publicznych zwiększy się dostępność i jakość e-usług w licznych sferach życia społecznego, takich jak zdrowie, edukacja, administracja. Interwencją objęte zostaną podmioty świadczące usługi publiczne na poziomie lokalnym i regionalnym. W przypadku projektów stanowiących kontynuację budowy platform e-usług publicznych lub udostępnienia zasobów naukowych, kulturowych i administracji niezbędne będzie wykazanie konieczności realizacji kolejnego projektu z punktu widzenia korzyści społeczno-gospodarczych.

Wsparcie skierowane zostanie również na dalszą cyfryzację i cyfrowe udostępnianie danych z rejestrów publicznych, (co umożliwi ich wykorzystanie w gospodarce i nauce, a także pozwoli na testowanie algorytmów sztucznej inteligencji w oparciu o wiarygodne dane wysokiej jakości). Niezbędne będzie także wsparcie rozwoju kompetencji cyfrowych (powszechnych i specjalistycznych) u mieszkańców regionu. Jednocześnie zwiększenie cyfryzacji to wzrost związanych z nią zagrożeń, stąd interwencja zostanie skierowana na poprawę tzw. cyberbezpieczeństwa zarówno w sektorze prywatnym jak i publicznym.

Ponadto, mając na uwadze, że jednym z głównych zasobów niezbędnych do funkcjonowania we współczesnym świecie jest wiedza i dostęp do danych, interwencja w ramach Programu obejmie również budowę i rozwój baz i zasobów cyfrowych.

Pandemia Covid-19 stała się impulsem do dalszego intensywnego rozwoju e-medycyny. W tym obszarze planowane jest wsparcie usług w zakresie e-zdrowia, telemedycyny a także cyfryzacji placówek medycznych.

Zakres wsparcia:

- E-usługi publiczne – platformy e-usług, dofinansowanie niezbędnej infrastruktury, usług, podnoszenia kompetencji w instytucjach publicznych oraz organizacjach pozarządowych (tzw. instytucjach trzeciego sektora) w celu zwiększenia jakości i dostępności usług publicznych oraz upowszechnienia ich wykorzystania (w tym usług e-edukacji, e-administracji, e-kultury),
- Nowe technologie w budowaniu oferty turystycznej i kulturowej
- Cyberbezpieczeństwo e-usług - projekty wzmacniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług lub systemów informatycznych poprzez budowę lub modernizację istniejących systemów o zasięgu regionalnym lub lokalnym oraz podniesienie kompetencji w zakresie cyberbezpieczeństwa,
- Budowa, rozwój, integracja i zwiększenie dostępności baz danych, zasobów cyfrowych o wysokim potencjale ich szerokiego wykorzystania oraz biznesowych przestrzeni cyfrowych (zasoby naukowe, kulturowe i administracji), aplikacje w oparciu o dostępne cyfrowo ISP (informacje sektora publicznego),
- Rozwój infrastruktury danych przestrzennych (w przypadku powiatowego lub wojewódzkiego zasobu geodezyjnego, wyłącznie przy pozytywnej opinii Głównego Geodety Kraju),
- E-kompetencje – aktywizacja osób wykluczonych cyfrowo,
- Rozwój e-zdrowia,
- Wyposażenie podmiotów leczniczych w narzędzia informatyczne umożliwiające integrację z centralną architekturą informatyczną e-zdrowia.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy województwa,
- instytucje kultury,
- podmioty lecznicze,
- JST,
- przedsiębiorcy,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty branży turystycznej
- podmioty rynku pracy,
- osoby, instytucje i przedsiębiorstwa korzystające z rezultatów projektu oraz ich pracownicy

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego.

Możliwość premiowania przedsięwzięć na obszarach wskazanych w strategii rozwoju województwa jako Obszary Strategicznej Interwencji.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach celu szczegółowego (ii) wsparcie udzielane będzie w formie dotacji, instrumentów mieszanych oraz instrumentów finansowych w zależności od obszaru, zakresu i poziomu zaawansowania projektu, wdrażanych technologii cyfrowych oraz generowanych zmian w działalności podmiotu. Dotacje zostaną zastosowane w projektach cechujących się wysokim ryzykiem i niską pewnością zwrotu z inwestycji oraz w projektach kompleksowych. Obecny poziom świadomości przedsiębiorców odnośnie zagrożeń związanych z przetwarzaniem danych jest stosunkowo niski dlatego w forma wsparcia dotacyjnego będzie stanowiła zachętę do wdrożenia rozwiązań z zakresu cyberbezpieczeństwa. W obszarze usług publicznych, jako uzasadnione interesem społecznym, wsparcie będzie udzielane w formie dotacji. Wykorzystanie instrumentów finansowych oraz instrumentów mieszanych możliwe będzie w odniesieniu do przedsięwzięć komercyjnych, tj. w projektach polegających na cyfryzacji przedsiębiorstw i instytucji otoczenia biznesu oraz organizacji pozarządowych.

Wskaźniki

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	CP1 (ii)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa		
1	CP1 (ii)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w postaci dotacji	przedsiębiorstwa		
1	CP1 (ii)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCO 14	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	szt.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	CP1 (ii)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCR 11	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownicy / rok					
1	CP1 (ii)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR					

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

Powiązane rodzaje działań:

Podnoszenie konkurencyjności regionalnej województwa wymaga licznych uzupełniających się działań we wszystkich obszarach składających się na gospodarczy system regionu. Należą do niego zarówno nowo powstające podmioty gospodarcze, wymagające wsparcia na początkowym etapie swojej biznesowej drogi, jak i firmy o długiej tradycji biznesowej i trwałej rozpoznawalnej marce. Na system składa się również całe otoczenie biznesowe, do którego należą m.in. dostępne tereny inwestycyjne, infrastruktura przedsiębiorczości zlokalizowana w parkach naukowo-technologicznych, inkubatorach, strefach gospodarczych i przestrzeniach kreatywnych, instytucje świadczące usługi dla biznesu oraz administracja wspomagająca rozwój gospodarczy. Szybki rozwój technologiczny i wszechobecna innowacyjność wymaga od przedsiębiorstw województwa warmińsko-mazurskiego dynamicznych zmian i nadążania za globalnymi trendami. Do udziału w tym wyścigu niezbędne jest podejmowanie współpracy pomiędzy różnymi podmiotami oraz eksploracja nowych rynków, w tym udział w międzynarodowych łańcuchach wartości.

Interwencja w ramach celu szczegółowego skupi się na wsparciu powyższych aspektów w celu podniesienia innowacyjności i konkurencyjności gospodarki Warmii i Mazur. Wsparcie uzyskają m.in. MŚP w początkowej fazie rozwoju. Przedsiębiorstwa uzyskają również dofinansowanie na swoją działalność innowacyjną, polegającą m.in. na wdrażaniu wyników działalności badawczo-rozwojowej, wprowadzanie innowacji procesowych, produktowych, marketingowych i organizacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem „zielonych innowacji”. Kontynuowane będzie również wsparcie odtwarzania gospodarczego dziedzictwa regionu poprzez dofinansowanie tworzenia nowej oferty produktowo-usługowej polegającej na odtwarzaniu historycznego krajobrazu gospodarczego regionu (przywrócenie tradycyjnych produktów, usług i zawodów). Rozwój konkurencyjnych firm wymaga również przygotowania im właściwej przestrzeni, dlatego interwencja skierowana zostanie również na przygotowanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych, tworzenie przestrzeni kreatywnych oraz stref co-workingowych, cyfrowych przestrzeni biznesowych, stref przedsiębiorczości i stref produkcyjnych).

Podkreślone w diagnozie problemy z pozyskiwaniem kapitału zagranicznego, wciąż niesatysfakcjonującą atrakcyjnością inwestycyjną regionu oraz ujemnym saldem migracji osób w wieku produkcyjnym wymagają interwencji w postaci zadbania o poprawę wizerunku regionu jako miejsca przyjaznego inwestycjom jak i przygotowania atrakcyjnych miejsc pracy wysokiej jakości pozwalających zatrzymać odpływ młodych ludzi z województwa. Dlatego tworzeniu obszarów biznesowych towarzyszyć będzie promocja gospodarcza rozumiana zarówno, jako przyciąganie inwestorów zewnętrznych jak i promowanie oferty gospodarczej regionu na zewnątrz. W tym celu wsparcie trafi również do jednostek samorządu terytorialnego działających na rzecz tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości i pozyskiwania inwestycji zewnętrznych (w tym podniesienie atrakcyjności gospodarczej województwa i gmin oraz rozwój potencjału instytucji publicznych do prowadzenia działalności na rzecz promocji gospodarczej i pozyskiwania inwestycji zewnętrznych, wsparcie JST w tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorczości)

W dobie intensywnej cyfryzacji i globalizacji gospodarki niezbędne jest zwiększenie udziału firm z województwa warmińsko-mazurskiego w międzynarodowych łańcuchach wartości i szersze włączenie ich w wymianę dóbr i usług na skalę światową. Stąd ważnym obszarem wsparcia będzie internacjonalizacja przedsiębiorstw od budowania kompetencji i określania strategii

umiędzynarodowienia firmy poprzez niezbędne inwestycje i promocję (w tym z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych). Umiędzynarodowienie przedsiębiorstw może obejmować zmianę modelu biznesowego, rozwój niezbędnej infrastruktury, budowę międzynarodowego wizerunku firmy, udział w targach i misjach, tworzenie produktów o wysokim potencjale eksportowym)

W związku z wystąpieniem w 2020 r. pandemii COVID-19 oraz troską o zapewnienie stabilności przedsiębiorstwom z województwa warmińsko-mazurskiego niezbędne będzie również skierowanie interwencji na innowacje medyczne, prozdrowotne, a także wsparcie firm w dostosowaniu się do działalności w warunkach zagrożenia epidemicznego, epidemii, reżimu sanitarnego oraz zachowaniu miejsc pracy.

W ramach celu szczegółowego (iii) wsparcie skierowane zostanie do całej gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego z preferencjami dla projektów wykazujących wpływ na rozwój regionalnych inteligentnych specjalizacji.

Zakres wsparcia:

1. Innowacyjność firm

- Innowacje w przedsiębiorstwach (procesowe, produktowe, technologiczne, marketingowe i organizacyjne)
- Wdrażanie wyników prac B+R
- Odtwarzanie gospodarczego dziedzictwa regionu

2. Konkurencyjność firm

- Inwestycje rozwojowe w przedsiębiorstwach
- Inkubowanie przedsiębiorstw oraz dalsza akceleracja i rozwój po okresie inkubacji
- Wsparcie firm w początkowej fazie rozwoju
- Zabezpieczenie pracowników i firm w okresie zwiększonego zagrożenia w obszarze zdrowia publicznego (zachowanie miejsc pracy, utrzymanie płynności finansowej i ciągłości działania)

3. Otoczenie biznesowe

- Bony na usługi IOB i klastrów dla firm

4. Internacjonalizacja i ekspansja

- Umiędzynarodowienie przedsiębiorstw
- Promocja gospodarcza
- Tereny inwestycyjne i infrastruktura biznesowa

Główne grupy docelowe:

- małe i średnie przedsiębiorstwa
- firmy o średniej kapitalizacji
- instytucje otoczenia biznesu
- specjalne strefy ekonomiczne
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- organizacje pozarządowe
- inwestorzy

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego.

Możliwość premiowania przedsięwzięć na obszarach wskazanych w strategii rozwoju województwa jako Obszary Strategicznej Interwencji.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Wsparcie w ramach celu szczegółowego będzie udzielane w formie dotacji, instrumentów finansowych oraz instrumentów mieszanych. Projekty o niskim poziomie ryzyka oraz pewnym zwrocie z inwestycji w postaci zysku bądź oszczędności kosztów wspierane będą instrumentami finansowymi. Instrumenty finansowe zastosowane zostaną m.in. przy dofinansowaniu inwestycji przedsiębiorców w tereny inwestycyjne i infrastrukturę biznesową oraz wsparciu firm w początkowej fazie rozwoju. W przypadku zabezpieczenia pracowników i firm w okresie zwiększonego zagrożenia w obszarze zdrowia publicznego (zachowanie miejsc pracy, utrzymanie płynności finansowej i ciągłości działania) zastosowanie IF lub dotacji uzależnione będzie od poziomu ryzyka i skali projektu, mając na uwadze, iż projekty te nie generują bezpośrednio przychodu ale przyczyniają się do ograniczenia ewentualnych strat. Stosowanie wsparcia mieszanego zakłada się dla projektów o charakterze strategicznym dla regionu, w tym m.in.: wpływających na wzrost liczby miejsc pracy wysokiej jakości, realizowanych w obszarze inteligentnych specjalizacji. Wsparcie dotacyjne obejmie projekty o wyższym stopniu ryzyka, wymagające znaczących zmian w firmie lub obejmujące innowacje w skali co najmniej regionalnej. Dotacje wykorzystane zostaną również w obszarze umiędzynarodowienia firm zarówno na projekty przedsiębiorstw jak i innych podmiotów (np. jst).

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	CP1 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa		
1	CP1 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w postaci dotacji	przedsiębiorstwa		
1	CP1 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z	przedsiębiorstwa		

					instrumentów finansowych			
1	CP1 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa		
1	CP1 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 05	Nowe przedsiębiorstwa objęte wsparciem	przedsiębiorstwa		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość	Rok odniesienia	Cel końcowy(2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	CP1 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR					
1	CP1 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 03	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	przedsiębiorstwa					
1	CP1 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 19	Przedsiębiorstwa o wyższym obrocie	przedsiębiorstwa					

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.1.4. Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości

Powiązane rodzaje działań:

Zmiany zachodzące w otoczeniu społeczno-gospodarczym mogą przynieść pozytywne efekty wyłącznie, jeśli towarzyszyć im będą umiejętności pozwalające na ich wykorzystanie. Wyzwania przyszłości wynikające z rewolucji informatycznej, rozwijanej idei gospodarki 4.0 czy przenikania innowacyjności w każdym wymiarze życia wymagają od polityki regionu systemowego podejścia do kształtowania umiejętności mieszkańców, szczególnie w kontekście szybkiego reagowania na zmiany i kształtowanie postaw otwartości i akceptacji nowych sytuacji. Interwencja zostanie więc skierowana na rozwijanie kompetencji niezbędnych do rozwoju inteligentnych specjalizacji regionu, umiejętności cyfrowych oraz zielonej gospodarki. Wsparcie otrzymają m.in. podmioty działające na rzecz podnoszenia wiedzy w ww. obszarach w społeczeństwie. Wzrostowi kompetencji w nowoczesnej gospodarce sprzyja również nawiązywanie relacji pozwalających na wymianę wiedzy i doświadczeń na linii nauka-biznes, stąd wsparcie skierowane zostanie również na organizację staży i praktyk naukowców i studentów w firmach.

Interwencja skupi się także na zapewnieniu podaży wysokojakościowych i dostępnych usług instytucji otoczenia biznesu. Wsparcie otrzymają instytucje inwestujące w rozwój swojego potencjału, infrastruktury, rozwijające ofertę usług, w tym szczególnie specjalistycznych i proinnowacyjnych a także przygotowujące się do uzyskania akredytacji na poziomie krajowym.

Kontynuowany będzie również proces przedsiębiorczego odkrywania, zgodnie z koncepcją inteligentnych specjalizacji, zakładającą ciągłe poszukiwanie obszarów przewag konkurencyjnych poprzez diagnozę, eksperymentowanie i sieciowanie różnych uczestników ekosystemu innowacji w regionie. (inkubacja i akceleracja nowych pomysłów i przedsięwzięć), budowania kultury innowacyjności, identyfikacja kierunków badań naukowych i prac rozwojowych zgodnych z IS. Proces ten będzie realizowany przez Samorząd Województwa przy zaangażowaniu interesariuszy z całego regionu.

Zakres wsparcia:

- Wsparcie systemu zarządzania regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami, w tym procesu przedsiębiorczego odkrywania
- Podnoszenie wiedzy w zakresie zmian przemysłowych i innowacji, w tym:
  - upowszechnianie wiedzy i działania uświadamiające w zakresie Gospodarki 4.0, zielonej gospodarki,

- upowszechnienie wiedzy nt. innowacyjności, inteligentnych specjalizacji, przedsiębiorczości, transferu wiedzy i technologii
- Podnoszenie kompetencji i umiejętności w instytucjach otoczenia biznesu w celu podniesienia jakości świadczonych usług, oraz budowanie potencjału, profesjonalizacja IOB i zaawansowane usługi dla firm
- Projekty współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej służące rozwojowi umiejętności instytucji działających na rzecz rozwoju inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego
- Staże naukowców i studentów w firmach.

Główne grupy docelowe:

- przedsiębiorstwa (małe, średnie i duże)
- pracownicy przedsiębiorstw
- instytucje otoczenia biznesu
- jednostki samorządu terytorialnego
- jednostki naukowe
- uczelnie

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego.

Możliwość premiowania przedsięwzięć na obszarach wskazanych w strategii rozwoju województwa jako Obszary Strategicznej Interwencji.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Wsparcie w ramach celu szczegółowego będzie udzielane w formie dotacji, gdyż głównym celem interwencji jest rozwój kompetencji, upowszechnianie wiedzy, podnoszenie świadomości, a nie generowanie zysków. Uzasadnieniem dla zastosowania dotacyjnej formy wsparcia dla rozwoju zasobów IOB (podniesienia potencjału i kompetencji IOB) jest ich tzw. miękki, misyjny charakter oraz brak ukierunkowania na efekty w postaci przychodów i zysków. Udzielone wsparcie w obszarze usług o charakterze proinnowacyjnym i doradztwa prorozwojowego jest wysoce pożądane. Nie wpływa jednak na wynik finansowy podmiotów je realizujących.

Wskaźniki

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	CP1(iv)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa		
1	CP1(iv)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w postaci dotacji	przedsiębiorstwa		
1	CP1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 101	MŚP inwestujące w umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	przedsiębiorstwa		

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	CP1(iv)	EFRR	<u>Słabiej rozwinięte</u>	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR					
1	CP1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 98	Pracownicy MŚP kończący szkolenia w zakresie rodzaju umiejętności, w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości (wg. rodzaju umiejętności: techniczne, zarządzanie, przedsiębiorczość, ekologiczne, inne)	os.					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.2. FUNDUSZE DLA ŚRODOWISKA WARMII I MAZUR

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

Powiązane rodzaje działań:

W celu poprawy efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych i przedsiębiorstw wspierana będzie wymiana/ modernizacja nieefektywnych źródeł ciepła, opartych o paliwa stałe, budowa/modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła oraz inne inicjatywy mające na celu energooszczędność i efektywność

energetyczną, w tym np. ograniczenie energochłonności, wymiana oświetlenia, minimalizacja strat ciepła, obiegi zamknięte, instalacja OZE.

Rezultatem zaproponowanych działań będzie zwiększenie udziału niskoemisyjnej i bardziej ekologicznej produkcji energii oraz zmniejszenie jej zużycia w sektorze mieszkaniowym, instytucjach publicznych i przedsiębiorstwach. Jednocześnie modernizacja energetyczna budynków znacząco wpłynie na redukcję kosztów bieżącego utrzymania nieruchomości. Ponadto nastąpi poprawa efektywności energetycznej w regionie oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Zakres wsparcia:

- poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych oraz w przedsiębiorstwach (wraz z audytem);
- inwestycje w systemy ciepłownicze i chłodnicze (sieci) wraz z magazynami ciepła;
- modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne;
- rozwój inteligentnych systemów zarządzania energią wyłącznie jako element uzupełniający powyższych przedsięwzięć.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy;
- przedsiębiorcy;
- turyści.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Możliwe wsparcie w formie zintegrowanych inwestycji terytorialnych, a także przedsięwzięć zawartych w programie rozwoju Miast CITTASLOW.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Zastosowanie instrumentów finansowych planuje się dla przedsięwzięć z zakresu poprawy efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach. W działaniach na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i publicznych m.in. w związku z nadrzędnym celem inwestycji, którym jest bardziej ekologiczna produkcja energii a jednocześnie długim okresem zwrotu z inwestycji

oraz brakiem możliwości jednostek zarządzających do zadłużenia się przewiduje się udzielanie wsparcia w postaci bezzwrotnej (dotacja).

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	CP2 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa		
2	CP2 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 18	Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt.		
2	CP2 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 19	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	m ²		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	CP2 (i)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	PLN					
2	CP2 (i)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 26	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok					
2	CP2 (i)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO ₂ /rok					

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

Powiązane rodzaje działań:

Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych jest istotnym elementem obniżenia emisyjności gospodarki oraz dywersyfikacji źródeł wytwarzania w krajowym miksie energetycznym. Z uwagi na pozytywny wpływ na środowisko stanowi odpowiedź na zrównoważoną transformację energetyczną w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zgodną z polityką zrównoważonego rozwoju.

Inwestycje w OZE obejmą wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł w tym energetyki rozproszonej (prosumenckiej). Produkcja będzie oparta o jednostki wykorzystujące energię pochodzącą ze słońca, biomasy, biogazu, wiatru, wody i innych (np. energia geotermalna).

Zakres wsparcia:

- inwestycje w odnawialne źródła energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepłej w tym z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE wraz z przyłączeniem źródeł OZE do sieci energetycznych lub ciepłowniczych;

- rozwój inteligentnych systemów zarządzania energią wyłącznie jako element uzupełniający powyższych przedsięwzięć.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy;
- przedsiębiorcy;
- turyści.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych w projektach realizowanych przez przedsiębiorców, ponieważ projekty w obszarze OZE charakteryzują się stosunkowo szybkim zwrotem z inwestycji oraz generują oszczędności a w przypadku przedsięwzięć o większej skali (np. farmy fotowoltaiczne) pojawia się element dochodowy. W przypadku pozostałych beneficjentów zastosowane zostanie wsparcie dotacyjne, głównie ze względu na ich ograniczone możliwości generowania przychodu i zaciągania zobowiązań dłużnych.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	CP2 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii ciepłej)	MW		
2	CP2 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	WLWK	Liczba jednostek wytwarzania energii	szt.		

					elektrycznej i ciepłej z OZE			
--	--	--	--	--	------------------------------	--	--	--

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	CP2 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO2/rok					
2	CP2 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 31	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia ciepła)	MWh/rok					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.2.3. Wsparcie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

Powiązane rodzaje działań:

Przeciwdziałanie zmianom klimatu jest wyzwaniem w skali światowej. W ostatnich latach coraz bardziej odczuwalne są ich negatywne skutki, w tym ekstremalne stany pogodowe. Planowana interwencja będzie stanowić element procesu zmierzającego do skutecznej i sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej oraz przyszłości opartej na zasadach zrównoważonego rozwoju, zgodnie z założeniami przedstawionymi w komunikacie Komisji Europejskiej, dotyczącym *Europejskiego Zielonego Ładu*. Stąd w ramach celu szczegółowego przewiduje się działania polegające na adaptacji do zmian klimatu oraz usprawnieniu systemów ostrzegawczych i ratowniczych. Dopuszcza się także przedsięwzięcia służące retencjonowaniu wody i zatrzymaniu odpływu wód opadowych.

Rezultatem interwencji będzie zabezpieczenie regionu przed nadzwyczajnymi stanami pogodowymi. Realizowane działania przyczynią się także do poprawy środowiska miejskiego poprzez wzrost zielonej i błękitnej infrastruktury czy likwidacji miejskich wysp ciepła.

W ramach niniejszego celu szczegółowego wspierane będą także prace na szlakach wodnych województwa warmińsko-mazurskiego, w tym Kanale Elbląskim i szlaku Wielkich Jezior Mazurskich, zmierzające do poprawy stanu środowiska naturalnego, utrzymania właściwego poziomu wody, rozwoju infrastruktury umożliwiającej uprawianie małoświzyjnej turystyki na terenach chronionych i cennych przyrodniczo oraz zwiększenia bezpieczeństwa użytkowników szlaków wodnych.

Zakres wsparcia

- dostosowanie infrastruktury do ekstremalnych stanów pogody;
- rozwój zielonej i/lub błękitnej infrastruktury, w tym z wykorzystaniem inteligentnych systemów zarządzania wodami opadowymi i likwidacją miejskich wysp ciepła;
- inwestycje w urządzenia wodne i infrastrukturę towarzyszącą służącą zmniejszeniu skutków powodzi i/lub suszy;
- rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego;
- wyposażenie i wzmocnienie służb ratowniczych;
- wspieranie retencjonowania wody;
- prace udrożnieniowe, regulacyjne i remontowe na szlakach wodnych województwa warmińsko-mazurskiego;
- edukacja w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych jako element uzupełniający powyższych przedsięwzięć.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy;
- turyści.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub

pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na nadrzędny cel interwencji – jej planowany efekt środowiskowy dla regionu, wpływ projektów na bezpieczeństwo publiczne, brak możliwości generowania przychodu oraz ograniczone możliwości do zaciągania zobowiązań przez potencjalnych beneficjentów, planowane jest wsparcie wyłącznie w formie dotacji.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	CP2 (iv)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 26	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	ha		
2	CP2 (iv)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRO 44	Pojemność obiektów małej retencji	m ³		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	CP2 (iv)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 35	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	osoby					

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.2.4. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej

Powiązane rodzaje działań:

Pomimo znacznych nakładów przeznaczanych na gospodarkę ściekową w Polsce, w dalszym ciągu identyfikowane są liczne potrzeby w tym zakresie. Dzięki wsparciu ze środków unijnych doszło do rozwoju infrastruktury komunalnej, zapewniającej odprowadzenie i oczyszczanie ścieków w odpowiednim stopniu, jednak w dalszym ciągu część aglomeracji nie spełnia wymogów wynikających z Dyrektywy 91/271/EWG, tzw. „dyrektywy ściekowej”. Wsparcie obejmuje działania z zakresu zrównoważonej gospodarki wodnej, przyczyniające się jednocześnie do wypełnienia zobowiązań wynikających z prawa unijnego. Istotną kwestię stanowi również zapewnienie przystaniom i portom żeglarskim oraz kamperowiskom nowoczesnych systemów odbioru nieczystości płynnych i stałych. Powyższe ma na celu zwiększenie udziału ścieków poddanych oczyszczeniu i dostosowania gospodarki ściekowej do ww. Dyrektywy, zapewnienie dostępu do dobrej jakości wody pitnej oraz oszczędnego jej gospodarowania, m.in. poprzez ograniczenie strat wody do spożycia na sieciach wodociągowych.

Zakres wsparcia

- inwestycje w oczyszczalnie ścieków;
- rozwój infrastruktury kanalizacyjnej;
- inwestycje w systemy ujmowania, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody;
- wspieranie inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi;

- zagospodarowanie osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków komunalnych;
- sanitacja jezior i odbiór nieczystości z kamperowisk.

Dokumentem stanowiącym podstawę do wyboru projektów z zakresu gospodarki ściekowej będzie Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG, zawierający listę potrzeb inwestycyjnych w poszczególnych aglomeracjach.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy;
- przedsiębiorcy;
- turyści.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na nadrzędny cel interwencji – zaspokojenie potrzeb społeczeństwa w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, brak możliwości generowania przychodu oraz ograniczone możliwości do zaciągania zobowiązań przez potencjalnych beneficjentów, planowane jest wsparcie wyłącznie w formie dotacji.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	CP2 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 30	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	km		
2	CP2 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 31	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach	km		

					zbiorowych systemów odprowadzania ścieków			
2	CP2 (v)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	PLRO 50	Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	CP2 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 41	Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	osoby					
2	CP2 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 42	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby					

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.2.5. Wsparcie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

Powiązane rodzaje działań:

W ramach celu szczegółowego przewiduje się działania polegające na wsparciu przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym. Planowana interwencja dotyczy efektywnego gospodarowania zasobami, zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny, a także kompleksowych projektów z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z nimi, tj. minimalizacji wytwarzania odpadów, wdrażania technologii odzysku, w tym recyklingu odpadów. Dopuszcza się także przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami innymi niż komunalne (np. przemysłowe, azbest). Cyrkulacyjne gospodarowanie zasobami dotyczy również wykorzystywanego w nich terenu. Sposób prowadzenia działalności gospodarczej powinien ograniczać degradację i zanieczyszczenie powierzchni ziemi, a po jej zakończeniu pozwalać na dalsze użytkowanie.

Rezultatem planowanej interwencji będzie zmniejszenie i optymalizacja zużycia zasobów, przedłużanie czasu życia obecnych na rynku produktów, a także poprawa efektywności gospodarowania odpadami komunalnymi.

Zakres wsparcia

- rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów;
- wspieranie recyklingu odpadów;
- zapobieganie powstawaniu odpadów;
- projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami;
- projekty z zakresu gospodarki odpadami innymi niż komunalne (np. przemysłowe, azbest);
- naprawa i ponowne użytkowanie przedmiotów;
- wspieranie zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny;
- rekultywacja i remediacja obszarów zdegradowanych działalnością gospodarczą;
- edukacja ekologiczna, w tym zwiększenie świadomości na temat GOZ wyłącznie jako element uzupełniający powyższych przedsięwzięć.

Dokumentem stanowiącym podstawę do wyboru projektów w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi będzie Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami (WPGO).

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy;
- przedsiębiorcy;
- turyści.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do

uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na inwestycje o dużym znaczeniu środowiskowym, a z drugiej strony wysoki poziom ryzyka, brak gwarancji osiągnięcia zysku, występowania wsparcia potencjalnie konkurencyjnego dla IF czy przenoszenie niektórych kosztów na mieszkańców gminy (ich wzrost może przynieść negatywne skutki m.in. dla środowiska) wsparcie wyłącznie w formie dotacji.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	CP2 (vi)	EFRR	slabiej rozwinięty	RCO 34	Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów	tony / rok		
2	CP2 (vi)	EFRR	slabiej rozwinięty	RCO 107	Inwestycje w obiekty do selektywnego zbierania odpadów	EUR		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	CP2 (vi)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RRC 47	Odpady poddane recyklingowi	tony/rok					
2	CP2 (vi)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RRC 103	Odpady zbierane selektywnie	tony/rok					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.2.6. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

Powiązane rodzaje działań:

Województwo warmińsko-mazurskie wyróżnia się na tle kraju i Europy wysokimi walorami środowiskowymi. Stąd, w ramach celu szczegółowego planuje się działania służące ochronie zasobów jego dziedzictwa przyrodniczego. Celem wspieranych działań jest zachowanie lub poprawa stanu siedlisk, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz krajobrazu. Realizowane przedsięwzięcia będą przyczyniać się do ochrony różnorodności biologicznej.

Zakres wsparcia:

- wdrażanie zapisów dokumentów strategicznych i planistycznych parków krajobrazowych oraz rezerwatów (nie pokrywających się z obszarami Natura 2000);
- opracowanie dokumentów planistycznych dla parków krajobrazowych oraz rezerwatów (nie pokrywających się z obszarami Natura 2000);
- zachowanie lub przywracanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków;
- tworzenie miejsc ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich oraz pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime (np. banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, ekoparki);

- ograniczenie antropopresji poprzez rozwój infrastruktury mającej na celu ukierunkowanie ruchu turystycznego na terenach chronionych i cennych przyrodniczo;
- zazielenianie przestrzeni miejskiej oraz inwentaryzacja zieleni w miastach;
- prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony przyrody jako element uzupełniający powyższe przedsięwzięcia.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy;
- turyści.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na inwestycje o dużym znaczeniu społeczno-środowiskowym, wymagające dużych nakładów finansowych, niegenerujące zysku, charakterystykę obszarów poddawanych rewitalizacji (najczęściej dotknięte negatywnymi zjawiskami) czy ograniczoną zdolność do zaciągania zobowiązań dłużnych przez beneficjentów nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	CP2 (vii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 36	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	ha		
2	CP2 (vii)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRO 73	Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt.		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	CP2 (vii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 95	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby					

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.3. FUNDUSZE DLA ZRÓWNOWAŻONEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ NA WARMII I MAZURACH

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☒ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.3.1. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja obejmie systemy publicznego transportu zbiorowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, w tym inwestycje w infrastrukturę oraz nisko i zeroemisyjny tabor kołowy, rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego, a także integrację transportu zbiorowego i wdrażania nowych sposobów przemieszczania się.

Realizacja działań wpłynie pozytywnie na dalszy dynamiczny rozwój przyjaznej środowisku formy transportu publicznego, pozwoli ograniczyć poziom hałasu w miastach oraz zmniejszyć emisję szkodliwych związków do atmosfery. Ponadto rezultatem interwencji w ramach celu szczegółowego będzie poprawa dostępności transportowej realizowanej komunikacją miejską, a także wzrost przewozów komunikacją zbiorową, przy jednoczesnym polepszeniu jakości powietrza.

Zakres wsparcia:

- inwestycje w infrastrukturę oraz nisko i zeroemisyjny tabor kołowy i szynowy na potrzeby transportu zbiorowego;
- rozbudowa infrastruktury do ładowania i tankowania pojazdów zero- i niskoemisyjnych (nowo zakupionych i już użytkowanych pojazdów komunikacji publicznej);
- działania poprawiające przepływ i bezpieczeństwo pasażerów (np. miejskie i podmiejskie węzły przesiadkowe, systemy ITS);
- działania na rzecz integracji transportu zbiorowego i wdrażania nowych sposobów przemieszczania się (np. systemy biletowe, systemy współdzielenia środków transportu);
- rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego (np. strefy wolne od ruchu samochodowego, strefowe uspokojenie ruchu, drogi i pasy rowerowe, likwidacja utrudnień w ruchu pieszym, tworzenie ciągłych i bezpośrednich tras pieszych);
- przygotowanie dokumentów z zakresu miejskiej polityki transportowej, takich jak np. plany zrównoważonej mobilności miejskiej;
- podnoszenie świadomości mieszkańców, pracodawców i władz samorządowych w zakresie propagowania korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego i ruchu niezmotoryzowanego wyłącznie jako element powyższych przedsięwzięć.

Preferowane będą ośrodki miejskie, w których stosowane będzie zintegrowane podejście do działań związanych z kształtowaniem systemu transportowego poprzez tworzenie i realizację planów zrównoważonej mobilności miejskiej (SUMP).

Wszystkie działania podejmowane w obszarze transportu miejskiego, zarówno w zakresie infrastruktury jak i taboru, powinny uwzględniać dostępność dla osób o ograniczonej mobilności oraz z niepełnosprawnościami.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy;
- turyści.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

W związku z tym, że w ramach usług publicznych część kosztów cedowana jest na odbiorców ostatecznych tj. mieszkańców, zastosowanie IF może skutkować wzrostem ceny usług. Ponadto ze względu na duże znaczenie społeczno-gospodarcze projektów z tego zakresu oraz bardzo ograniczone możliwości budżetowe potencjalnych beneficjentów do zaciągania zobowiązań dłużnych nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
3	CP2 (viii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 57	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	osoby		

3	CP2 (viii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 58	Wspierana infrastruktura rowerowa	km		
---	------------	------	--------------------	--------	-----------------------------------	----	--	--

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
3	CP2 (viii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy					
3	CP2 (viii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 64	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	użytkownicy					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.4. FUNDUSZE DLA TRANSPORTU NA WARMII I MAZURACH

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.4.1. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

Powiązane rodzaje działań:

Dotychczas prowadzona polityka transportowa województwa w wyraźny sposób wpływa na wzrost poziomu dostępności regionu. Dla osiągnięcia zwartych terytorialnie efektów ważne będzie eliminowanie barier, które w dalszym ciągu ograniczają rozwój województwa. W celu zapewnienia komplementarnego planowania transportu na każdym poziomie, zakłada się, że wszystkie inwestycje planowane do objęcia wsparciem w obszarze transportu wynikać będą z Regionalnego Planu Transportowego (będącego rezultatem przeprowadzonej multimodalnej oceny istniejącej i planowanej infrastruktury transportowej do 2030 r. w regionie).

Program wspierać będzie przedsięwzięcia wynikające ze strategii rozwoju regionu pt. „*Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*”. Inwestycje powinny odpowiadać zdiagnozowanym tam problemom tj. m.in. ograniczać wykluczenie terytorialne, poprawiać spójność komunikacyjną wewnątrz regionu, wypełniać luki w sieci połączeń regionu, wpływać na poprawę dostępności miast (przede wszystkim na obszarach o słabym dostępie do usług publicznych), oddziaływać na zwiększenie dostępności transportu publicznego czy też na poprawę bezpieczeństwa w transporcie.

Interwencja obejmie wybrane odcinki dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych, zapewniających niezbędne połączenie (tj. obecnie nieistniejące lub niewystarczające) z siecią TEN-T, z węzłami transportowymi, z przejściami granicznymi, z miejscami inwestycyjnymi, z portem lotniczym w Szymanach, z portem morskim w Elblągu, z terenami inwestycyjnymi (w tym ze strefą rozwojową *Integrator Mazurski*), z centrami logistycznymi lub terminalami intermodalnymi.

Wszystkie inwestycje drogowe będą wspierać jedynie budowę, rozbudowę lub przebudowę istniejących dróg. Podstawowe prace remontowe (tj. konserwacja) nie będą wspierane. Jednym z kryteriów technicznych, które będzie mieć zastosowanie do wszystkich inwestycji drogowych wspieranych w Programie będzie dostosowanie dróg do nacisków 11,5 t/oś.

Interwencja obejmie także inwestycje w porcie lotniczym Olsztyn-Mazury wpływające na poprawę bezpieczeństwa i ochronę ruchu lotniczego.

W zakresie celu szczegółowego interwencja FEWiM będzie komplementarna do inwestycji o znaczeniu ponadregionalnym, finansowanych z programu krajowego dla Polski Wschodniej.

Zakres wsparcia:

- inwestycje w ważne dla województwa połączeń drogowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne)
- inwestycje infrastrukturalne o tzw. charakterze dostępowym lub w celu świadczenia usług transportu publicznego/zbiorowego (w szczególności na rzecz pobudzania procesów rozwojowych na obszarach zmarginalizowanych i wzmocnienia roli miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze jako ośrodków aktywności społecznej i gospodarczej), w tym tabor
- przedsięwzięcia służące integracji różnych form transportu (w tym, węzły przesiadkowe, systemy bike-sharing, rozbudowa parkingów, ciągów pieszo-rowerowych, uzupełnienie luk w infrastrukturze dla niezmotoryzowanych)
- przedsięwzięcia zwiększające bezpieczeństwo ruchu drogowego/transportu wraz z działaniami edukacyjnymi i promocyjnymi
- działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w Porcie Lotniczym Olsztyn-Mazury
- inwestycje na rzecz rozwoju regionalnego portu morskiego w Elblągu
- cyfryzacja sektora transportu (m.in. aplikacje mobilne dla użytkowników dróg, systemy informacji drogowej)

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy regionu,
- turyści,
- przedsiębiorcy

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego.

Możliwość premiowania przedsięwzięć na obszarach wskazanych w strategii rozwoju województwa jako Obszary Strategicznej Interwencji (ze szczególnym uwzględnieniem OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze, OSI Obszary marginalizacji).

Możliwe wsparcie w formie zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Wsparcie wyłącznie w formie dotacji. Charakter przedsięwzięć obejmuje zadania z zakresu usług publicznych realizowane w ogólnym interesie publicznym, nie generujące dochodu/zysku. Beneficjentami wsparcia są jednostki sektora finansów publicznych (głównie jednostki samorządu terytorialnego m.in. dotknięte skutkami COVID-19 tj. spadek dochodów, wzrost wydatków na przeciwdziałanie pandemii). Uwzględniając kapitałochłonność projektów transportowych, brak dostępu do finansowania bezzwrotnego może znacząco ograniczyć, a nawet wykluczyć inwestycje w tym obszarze, mające szczególne znaczenie dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, przedsiębiorców i gości regionu.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	CP3 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 44	Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T	km		
4	CP3 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 46	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T	km		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
4	CP3 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 55	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg	pasażerokilometr / rok					
4	CP3 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 56	Oszczędność czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej	osobodni / rok					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.5. FUNDUSZE DLA EDUKACJI I KOMPETENCJI MIESZKAŃCÓW WARMII I MAZUR

☒ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☒ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.5.1. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online

Powiązane rodzaje działań:

Wsparcie obejmie dostosowanie infrastruktury do potrzeb edukacji włączającej pod kątem umożliwienia dzieciom z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego nauki w placówkach ogólnodostępnych obejmujące wychowanie przedszkolne, kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne oraz uzupełnienie przyszkolnej infrastruktury sportowej.

Ponadto planuje się tworzenie szkół referencyjnych na bazie istniejących placówek tj. pracujących modelowo na wszystkich poziomach (uczeń, nauczyciel, program nauczania wraz z formą nauczania oraz obiekt, sprzęt i wyposażenie) poprzez dostosowanie istniejących szkół lub stworzenie nowej szkoły na terenie województwa. Modelowa szkoła referencyjna powinna wprowadzać innowacyjne rozwiązania organizacyjne i metodyczne związane z kształtowaniem kompetencji kluczowych uczniów, prowadzić eksperymenty i wdrażać innowacje pedagogiczne oraz wspierać doskonalenie nauczycieli, m.in. poprzez prowadzenie lekcji otwartych oraz organizowanie wymiany doświadczeń. Ww. działania będą miały charakter uzupełniający w stosunku do interwencji prowadzonej w Celu 4 (f) współfinansowanych ze środków EFS+.

Interwencja skierowana zostanie również na rozwój szkolnictwa wyższego oraz wyższego zawodowego pod kątem dostosowania kształcenia do zapotrzebowania regionalnego rynku pracy. Wspierane będą przede wszystkim kierunki wskazane jako grupy zawodów trwale deficytowych w województwie warmińsko-mazurskim w tym m.in. z branży medycznej: pielęgniarstwo, położnictwo, kierunki lekarskie oraz lekarsko-dentystyczne.

Zakres wsparcia:

- tworzenie nowej lub modernizacja istniejącej infrastruktury placówek edukacyjnych na potrzeby dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i/lub infrastruktury sportowej,
- tworzenie szkół referencyjnych,
- tworzenie nowej oraz modernizacja istniejącej infrastruktury w zakresie kierunków wskazanych jako kluczowe z punktu widzenia rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego.

Główne grupy docelowe:

- dzieci biorące udział w edukacji przedszkolnej,
- uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych,
- nauczyciele,
- instruktorzy praktycznej nauki zawodu,
- psychologowie,
- pedagodzy szkolni,
- studenci.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego. W odniesieniu do projektów z zakresu infrastruktury edukacji włączającej i sportowej preferencyjnie traktowane będą projekty realizowane na obszarze OSI Obszary marginalizacji, OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze;

W odniesieniu do infrastruktury szkolnictwa wyższego i wyższego zawodowego preferencje dla projektów z OSI MOF Olsztyna, OSI MOF Elbląga

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na niekomercyjny charakter działań z zakresu edukacji, brak aspektu dochodowego czy generowania oszczędności przez projekty a także społeczny charakter interwencji i jej nadrzędny cel, nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	CP4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 66	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach opieki nad dziećmi	Osoby		
5	CP4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 67	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	Osoby		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	CP4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 70	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	Osoby					
5	CP4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 71	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	Osoby					

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.5.2. Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego

Powiązane rodzaje działań:

Uczniowie wymagają zwiększonego zainteresowania i troski kadry pedagogicznej, tak aby już na wczesnym etapie edukacyjnym można było wychwycić ewentualne deficyty rozwojowe, a w kolejnym etapie odpowiednio reagować poprzez zorganizowanie zajęć o charakterze kompensacyjnym i wyrównującym szanse dzieci, jak również zapewnić im pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Niezwykle ważne jest przy tym wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (w tym z niepełnosprawnościami) oraz uczniów z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. Niezbędnym elementem każdego przedsięwzięcia musi stać się edukacja włączająca rozumiana jako usuwanie wszelkich przeszkód i barier utrudniających wspólne uczenie się wszystkich dzieci – zarówno zdrowych, jak i tych z niepełnosprawnościami. Pandemia Covid-19 pokazała bariery z jakimi borykają się uczniowie. Nauka zdalna ma negatywny wpływ na problemy ze zdrowiem psychicznym zarówno nauczycieli jak i uczniów. U uczniów głównym czynnikiem wpływającym na stan psychiczny dzieci był brak kontaktu z rówieśnikami. Długotrwała izolacja pogłębiła również wcześniejsze problemy.

Opisywane jest również zjawisko tzw. znikania uczniów. W związku z powyższym rośnie znaczenie poradni psychologiczno-pedagogicznych w procesie edukacji. Należy wspomóc szkoły i nauczycieli oraz rozszerzyć wsparcie poradni.

Wyzwania leżą również po stronie szkolnictwa branżowego. Rosnące znaczenie zajęć praktycznych w procesie edukacyjnym wymaga zdecydowanie większego wsparcia w obszarach: uczeń – nauczyciel - otoczenie społeczno-gospodarcze. W tym celu należy wypracować model współpracy z organami prowadzącymi szkoły i placówki kształcenia zawodowego i branżowego opartego na idei partnerstwa oraz przyjąć mechanizmy służące włączeniu w ten proces pracodawców. Zapewni to spójne planowanie działań sprzyjających zarówno racjonalizacji sieci ww. szkół i placówek, jak i dopasowaniu ich oferty kształcenia do zdefiniowanych kluczowych branż w regionie. Ponadto wzmocnienia wymaga proces identyfikacji zapotrzebowania na kwalifikacje, umiejętności i kompetencje niezbędne na rynku pracy.

Zakres wsparcia:

- Wsparcie poradni psychologiczno-pedagogicznych w procesie wspomagania uczniów
- Wspieranie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju i propagowania pozytywnego wizerunku szkolnictwa branżowego.

Główne grupy docelowe:

- Kadra poradni psychologiczno-pedagogicznych
- Nauczyciele i kadra wspierająca i organizująca proces nauczania w szkołach/ placówkach systemu oświaty
- Uczniowie szkół/ placówek oświatowych,
- Rodzice i opiekunowie dzieci i młodzieży szkół/ placówek systemu oświaty,
- Organy prowadzące szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe i branżowe

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na niekomercyjny charakter działań z zakresu edukacji, brak aspektu dochodowego czy generowania oszczędności przez projekty a także społeczny charakter interwencji i jej nadrzędny cel, nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	CP4 (e)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	C4P1	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	Sztuki		
5	CP4 (e)	EFS+	słabiej rozwinięty	C4P8	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem z zakresu edukacji włączającej	Osoby		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	CP4 (e)	EFS+	słabiej rozwinięty	Specyficzny	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących wypracowane formy wsparcia systemu edukacji	Sztuki					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.5.3. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja skierowana zostanie na dalszą poprawę dostępności edukacji przedszkolnej w województwie na terenach najbardziej deficytowych. Równie istotne jest wspieranie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, w tym wyrównywania szans dzieci, zwłaszcza z niepełnosprawnościami i różnymi trudnościami w szczególności z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. Ważne jest przy tym wychwytywanie na wczesnym etapie edukacyjnym ewentualnych deficytów rozwojowych i reagowanie odpowiednimi zajęciami o charakterze kompensacyjnym i wyrównującym szanse dzieci w wieku przedszkolnym, co przyczyni się do wczesnego wspomaganie ich rozwoju. Aby było to możliwe, niezbędne jest odpowiednie przygotowanie kadry pedagogicznej oraz adaptacja pomieszczeń i wyposażenie placówek, a także zapewnienie dodatkowych usług przedszkolnych (dojazdy, wyżywienie, asystent) zapewniających dostępność. Trzecim aspektem jest kształtowanie od najmłodszych lat kompetencji kluczowych, umiejętności i postaw stanowiących fundament do wszystkich następnym etapów edukacji oraz pracy zawodowej. Wsparcie obejmie również poszerzanie oferty wychowania przedszkolnego o zróżnicowane formy zajęć dodatkowych wspierających rozwój przy jednoczesnym wsparciu kadry pedagogicznej oraz wyposażeniu placówek w nowoczesny sprzęt. Dostęp do wysokiej jakości zajęć w przedszkolu wymaga aktywnego zaangażowania rodziców. Pozwoli to wyrównywać szanse edukacyjne dzieci, szczególnie tych wywodzących się z rodzin o niższym potencjale do samodzielnego przygotowania dzieci do szkoły.

Obok wsparcia bezpośredniego placówek oraz dzieci, niezbędne są działania o charakterze informacyjno-promocyjnym ukierunkowane na podnoszenie świadomości nt. znaczenia edukacji przedszkolnej w rozwoju dziecka.

W ramach celu szczegółowego wspierane będzie także kształcenie ogólne na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym ogólnokształcącym. Budowa kompetencji, umiejętności i postaw rozpoczyna się już na pierwszych etapach nauki – w szkołach kształcenia ogólnego stanowiących podstawę do

kolejnych etapów edukacyjnych i zawodowych. W dalszym ciągu należy wzmacniać potencjał szkół jako wspólnoty kadry pedagogicznej, uczniów oraz rodziców poprzez kierowanie do nich bezpośredniego wsparcia. Szkoły zostaną wsparte w rozwoju kompetencji kluczowych, umiejętności i postaw uczniów. Dodatkowo pandemia COVID-19 odstąpiła braki w kompetencjach cyfrowych nauczycieli i uczniów. Spadają również kompetencje społeczne – kontakt z drugim człowiekiem, umiejętność pracy zespołowej. Równoległe z rozwojem kadry należy wspierać młodych ludzi w nabywaniu umiejętności społecznych i wzmacniać ich kompetencje kluczowe. Wzmocnić należy relacje między nauczycielami i uczniami oraz rodzicami. Ważną rolę w rozwoju młodego człowieka odgrywają jego pasje i zainteresowania – pozwalają kształtować umiejętności i odkrywać talenty, przyczyniają się do doskonalenia osobowości i intelektu.

Planuje się wsparcie tworzenia szkół referencyjnych (komplementarnie do interwencji w ramach CP4 (ii) wprowadzających innowacyjne rozwiązania organizacyjne i metodyczne związane z kształtowaniem kompetencji kluczowych uczniów. W odpowiedzi na potrzeby współczesnego świata coraz prężniej rozwija się gałąź edukacji alternatywnej, wypełniającej założenia podstawy programowej przy pełnej swobodzie w sposobie realizowania jej postanowień. W stosunku do szkolnictwa tradycyjnego edukacja alternatywna charakteryzuje się m.in. otwarciem na otaczającą rzeczywistość, nastawieniem na rzeczy postępowe i twórcze, które zachęcą uczniów do samodzielnej działalności poznawczej.

Wsparcie obejmie również dostosowanie kształcenia zawodowego i branżowego na potrzeby gospodarki poprzez realizację programów współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Wzmocnienia wymaga współpraca z pracodawcami, którzy będą zaangażowani m. in. w proces identyfikacji zapotrzebowania na kwalifikacje, umiejętności oraz kompetencje niezbędne na rynku pracy, kształcenia i egzaminowania, organizacji staży uczniowskich, realizacji kursów zawodowych czy tworzenia klas patronackich. Programy będą oferowały zrównoważony zestaw umiejętności zawodowych oraz kompetencji kluczowych, które stanowią mocną podstawę odporności, uczenia się przez całe życie, zdolności do zatrudnienia i rozwoju osobistego. Interwencja zapewni nauczycielom oraz kadry wspierającej i organizującej proces nauczania możliwość nabywania, aktualizowania posiadanej wiedzy oraz doskonalenia umiejętności, kompetencji i kwalifikacji, m. in.: poprzez studia podyplomowe, staże w przedsiębiorstwach, jak też inne formy doskonalenia zawodowego. Zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości edukacji zawodowej, z ukierunkowaniem na jej praktyczny wymiar będzie bezpośrednio korespondować ze zmieniającymi się wymogami rynku pracy. Dynamiczny rozwój gospodarki, w tym postępujący w niej proces transformacji cyfrowej, a także nieodwracalne skutki pandemii COVID-19, która wymusiła wprowadzenie nauczania zdalnego, pokazują, że szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe i branżowe stają wobec wyzwania sprostania potrzebom zmian, w tym zapotrzebowania na pracowników o nowych, wyższych niż do tej pory kompetencjach cyfrowych. Szybko rozwijające się technologie cyfrowe wymagają ciągłego rozwijania i poprawy umiejętności wszystkich uczestników procesu nauczania oraz zwiększenia dostępu do zasobów cyfrowych. Ważnym przedsięwzięciem będzie wspieranie powszechnego doradztwa zawodowego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej służącej motywowaniu uczniów do rozwoju zawodowego zgodnie z ich potrzebami oraz zachodzącymi zmianami na rynku pracy. Działanie to ma także służyć zwiększeniu poziomu świadomości uczniów, rodziców i nauczycieli na temat roli mobilności edukacyjno-zawodowej jako ważnego elementu procesu doradczego w kreowaniu sukcesu na rynku pracy.

Zakres wsparcia:

- tworzenie nowych miejsc edukacji przedszkolnej na terenach deficytowych
- zwiększenie dostępności i atrakcyjności placówek przedszkolnych

- promowanie korzyści edukacji przedszkolnej, w szczególności na terenach deficytowych;
- wsparcie wszechstronnego rozwoju dzieci przygotowującego do kolejnych etapów edukacyjnych;
- wsparcie kadry szkół/ placówek oświatowych wynikające z indywidualnych potrzeb placówki, w tym wzmacnianie relacji rodzic-nauczyciel oraz promowanie pozytywnego wizerunku nauczyciela;
- kompleksowe programy rozwojowe szkół/placówek oświatowych mające na celu zwiększenie jakości i efektywności nauczania oraz dostosowania jego zakresu do potrzeb regionalnego rynku pracy;
- Wsparcie szkół w realizacji atrakcyjnych zajęć oraz prowadzenie zajęć dla uczniów poza edukacją formalną służących rozwojowi pasji i zainteresowań;
- Wsparcie tworzenia szkół referencyjnych
- Programy współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym
- Kształtowanie u uczniów/słuchaczy szkół prowadzących kształcenie zawodowe kompetencji kluczowych, przekrojowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy;
- Doskonalenie umiejętności, kompetencji i kwalifikacji nauczycieli i kadry wspierającej i organizującej proces nauczania w zakresie stosowania metod i form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu u uczniów kompetencji kluczowych, przekrojowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy;
- Doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli i kadry wspierającej i organizującej proces nauczania w zakresie pracy z uczniem/słuchaczem z niepełnosprawnościami.

Główne grupy docelowe:

- Dzieci w wieku przedszkolnym,
- Uczniowie szkół/ placówek oświatowych (uczęszczające do szkół ogólnych, branżowych i specjalnych)
- Nauczyciele i kadra wspierająca i organizująca proces nauczania w przedszkolach (w tym innych formach wychowania przedszkolnego), szkołach i placówkach oświatowych.
- Rodzice i opiekunowie dzieci i uczniów,
- Przedszkola, szkoły/ placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie ogólne, branżowe i specjalne.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluceniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na niekomercyjny charakter działań z zakresu edukacji, brak aspektu dochodowego czy generowania oszczędności przez projekty a także społeczny charakter interwencji i jej nadrzędny cel, nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	Osoby		
5	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLFCO03	Liczba uczniów objętych wsparciem	Osoby		
5	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	Osoby		
5	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLFCO07	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	Podmioty		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje lub umiejętności po opuszczeniu programu	Osoby					
5	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLFCR03	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących wyposażenie/ wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	Podmioty					

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.5.4. Wsparcie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

Powiązane rodzaje działań:

Pandemia COVID-19 przyspieszając transformację cyfrową, ukazała przede wszystkim braki w zakresie kompetencji cyfrowych, uwypukliła także fakt, że umiejętności szybko się dezaktualizują. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w życiu codziennym i pracy wymaga pilnego podniesienia umiejętności cyfrowych. Rozwijanie kultury uczenia się przez całe życie i zwiększania umiejętności przekrojowych jest warunkiem rozwoju zarówno konkurencyjnej gospodarki jak i spójnego społeczeństwa.

Niezbędne jest wsparcie w szczególności kształcenia ustawicznego osób o niewystarczających lub przestarzałych umiejętnościach, w tym starszych, o niskich kwalifikacjach oraz z niepełnosprawnościami. Rzetelna diagnoza jest warunkiem dobrego planowania rozwoju umiejętności dlatego niezbędne jest upowszechnienie istniejących oraz opracowanie i wdrożenie nowych rozwiązań w zakresie diagnozowania kompetencji i predyspozycji osób w każdym wieku.

Zakres wsparcia:

- kompleksowe wsparcie w zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych poprzez realizację doradztwa kariery i dofinansowania kursów/szkożeń realizowanych poprzez Bazę Usług Rozwojowych (BUR);
- szkolenia/ kursy z zakresu rozwijania kompetencji podstawowych, zwłaszcza cyfrowych dla osób wykluczonych cyfrowo (szkolenia poza BUR, umożliwiające wdrażanie *Upskilling pathways*);
- dofinansowanie działalności lokalnych ośrodków edukacyjnych;
- wsparcie kadr systemu ochrony zdrowia w zakresie kształcenia podyplomowego i doskonalenia zawodowego w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.
- wdrażanie kwalifikacji rynkowych

Główne grupy docelowe:

Osoby dorosłe, które z własnej inicjatywy chcą podnosić lub zmienić swoje kompetencje i kwalifikacje. Preferencyjnie będą traktowane projekty uwzględniające wsparcie osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach oraz osób z niepełnosprawnościami.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na niekomercyjny charakter działań z zakresu edukacji, brak aspektu dochodowego czy generowania oszczędności przez projekty a także społeczny charakter interwencji i jej nadrzędny cel, nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	CP4 (g)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	Osoby		
5	CP4 (g)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLGCO03	Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych	Osoby		

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	CP4 (g)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLGCR01	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Osoby					
5	CP4 (g)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR06	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.6. FUNDUSZE DLA RYNKU PRACY WARMII I MAZUR

☒ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.6.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na aktywizację zawodową realizowaną przez powiatowe urzędy pracy z wykorzystaniem usług rynku pracy i aktywnych instrumentów przewidzianych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Podejmowane działania zakładają przywracanie i ułatwianie uczestnictwa w rynku pracy osób bezrobotnych i poszukujących pracy, zwłaszcza wśród osób młodych oraz osób z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Aktywizacja zawodowa osób młodych jest szczególnie istotna, m.in. z uwagi na postępującą migrację osób z tej grupy wiekowej i znaczny jej udział w strukturze regionalnego bezrobocia. Dane potwierdzają, iż najbardziej skuteczną formą aktywizacji jest dofinansowanie samozatrudnienia podejmowanego przez osoby bezrobotne, stąd ważne jest dalsze promowanie postaw przedsiębiorczych, szczególnie wśród osób młodych. Wsparcie samozatrudnienia w formie bezzwrotnej zostanie ograniczone wyłącznie do osób pozostających bez pracy, zarejestrowanych w urzędzie pracy.

Drugi komponent obejmować będzie wsparcie aktywizacyjne mające na celu polepszenie sytuacji zawodowej, w szczególności osób zatrudnionych w ramach umów krótkoterminowych czy umów cywilno-prawnych, osób o niskim wynagrodzeniu oraz osób odchodzących z rolnictwa.

Kluczowe jest aby wszystkie podejmowane działania odpowiadały zidentyfikowanym potrzebom uczestników projektów, były dopasowane do ich indywidualnych predyspozycji (z uwzględnieniem ich dotychczasowych doświadczeń, kwalifikacji, umiejętności itd.) oraz bazowały na rzeczywistym zapotrzebowaniu na określone kwalifikacje i/lub umiejętności na regionalnym i lokalnym rynku pracy.

Zakres wsparcia:

- kompleksowa aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy celem zwiększenia ich szans na zatrudnienie realizowana przez powiatowe urzędy pracy,
- kompleksowa aktywizacja zawodowa osób zatrudnionych celem poprawy ich sytuacji zawodowej na rynku pracy, m.in. poprzez wsparcie doradcze, szkoleniowe, stażowe, pośrednictwo pracy.

Wybór projektów PUP odbędzie się z zastosowaniem trybu niekonkurencyjnego, natomiast pozostałych projektów w trybie konkurencyjnym.

Główne grupy docelowe:

- osoby bezrobotne i poszukujące pracy, w szczególności znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy, m.in. osoby młode, osoby starsze, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niepełnosprawnościami, kobiety (projekty PUP),
- osoby zatrudnione na umowach krótkoterminowych, umowach cywilno-prawnych,
- osoby o niskim wynagrodzeniu,
- osoby z niepełnosprawnościami lub o ograniczonej mobilności,
- osoby odchodzące z rolnictwa

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS, co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności i ze względu

na grupę docelową (osoby bezrobotne i poszukujące pracy) wymaga formy bezzwrotnej, co zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	CP4 (a)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	Osoby		
6	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO05	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie	Osoby		

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
6	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Osoby					
6	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	Osoby					
6	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR05	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, 6 miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby					
6	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR06	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.6.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja skierowana zostanie na doskonalenie potencjału i profesjonalizację kadr regionalnych instytucji rynku pracy. Pojawiające się wyzwania społeczno-demograficzne czy zmiany gospodarcze (postęp technologii i automatyzacji) powodują, że instytucje rynku pracy wymagają ciągłej modernizacji i dostosowania do aktualnych uwarunkowań. Kluczowy w tym aspekcie będzie rozwój kompetencji i kwalifikacji pracowników instytucji rynku pracy wynikających z regionalnych/ lokalnych potrzeb. Działania obejmować będą m.in. wysokiej jakości szkolenia dla pracowników instytucji rynku pracy w zakresie narzędzi aktywizacji osób o specjalnych potrzebach w zatrudnialności (tj. osób długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami, cudzoziemców, osób pracujących na podstawie niestandardowych form zatrudnienia, osób starszych). Z uwagi na priorytet, jakim jest aktywizacja niewykorzystanych zasobów pracy (osób długotrwale bezrobotnych, osób starszych), kwestia dotarcia i zachęcenia do aktywności tych grup docelowych, często mieszkańców wsi i małych miast, wymaga właściwych kompetencji i umiejętności pracowników bezpośrednio zajmujących się obsługą klientów instytucji rynku pracy.

Działania instytucji rynku pracy powinny być dostosowywane do warunków lokalnych, w tym także odporne na szybkie reagowanie w sytuacjach kryzysowych na rynku pracy. Dlatego, istotne jest budowanie gotowości służb zatrudnienia na obecne i przyszłe wyzwania, związane z dynamicznymi zmianami sytuacji społeczno-gospodarczej.

Zakres wsparcia:

- programy nabywania/podnoszenia kwalifikacji i kompetencji pracowników instytucji rynku pracy, wynikających z potrzeb regionalnego/lokalnego rynku pracy.

Główne grupy docelowe:

- Pracownicy instytucji rynku pracy

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS, co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności. Wsparcie w formie bezzwrotnej zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	CP4 (b)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	PLBCO01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w programie	Osoby		

6	CP4 (b)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	EEOC18	Liczba objętych wsparciem podmiotów administracji publicznej lub służb publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym lub lokalnym	Podmioty		
---	---------	------	---------------------------	--------	---	----------	--	--

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
6	CP4 (b)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLBCR01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	Osoby					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.6.3. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na dostosowanie do zmian pracodawców, mikro, małych i średnich przedsiębiorców oraz ich pracowników. Ma to szczególne znaczenie dla zwiększenia zarówno aktywności zawodowej ludności, jak i zdolności gospodarki do innowacji (szczególnie w kontekście dostosowania do zmian wynikających z postępu technologicznego i cywilizacyjnego, jak automatyzacja, robotyzacja oraz cyfryzacja).

W obszarze adaptacyjności kluczową formą wsparcia będą wysokiej jakości usługi rozwojowe przyczyniające się do zwiększenia kompetencji pracowników oraz wzmocnienia potencjału pracodawców. Mając na względzie, że jedną z istotniejszych form rozwoju kompetencji jest rozwój kompetencji zawodowych i uczenie się w miejscu pracy, usługi rozwojowe realizowane będą w ramach popytowego systemu finansowania z wykorzystaniem Bazy Usług Rozwojowych. Istotne jest także wzmocnienie systemu wsparcia regionalnych MŚP oraz budowanie ich potencjału rozwojowego, co możliwe będzie poprzez kształcenie odpowiednich kompetencji zarządczych oraz kompetencji pracowniczych w firmach, pozwalających na nabycie odporności na kryzysy gospodarcze i społeczne. Możliwe będą także działania obejmujące adaptację środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników, w tym zarządzanie wiekiem w przedsiębiorstwach i rozwijanie kompetencji pracowników (szczególnie cyfrowych) oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu oraz wzmocnianiu odporności psychicznej pracodawców i pracowników.

Kolejnym komponentem planowanej interwencji, uwzględniającym przemiany zachodzące na rynku pracy lub sytuacje kryzysowe, będzie wsparcie outplacementowe skierowane do osób zwolnionych lub przewidzianych do zwolnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Zakres wsparcia:

- usługi rozwojowe świadczone w oparciu o podejście popytowe, zgodne ze zdiagnozowanymi potrzebami, oraz rozwijanie mechanizmów popytowych dostarczania usług rozwojowych,
- dostosowanie środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników, szczególnie osób starszych, w tym przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu oraz wzmocnianie odporności psychicznej pracodawców i pracowników,
- wsparcie pracodawców z sektora prywatnego we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem pracy zdalnej,
- wsparcie outplacementowe

Główne grupy docelowe:

- pracodawcy, mikro, mali i średni przedsiębiorcy oraz ich pracownicy,
- osoby zwolnione/ zagrożone zwolnieniem z przyczyn dotyczących zakładu pracy

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania

zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS, co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności. Wsparcie w formie bezzwrotnej zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	CP4 (d)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLDCO01	Liczba objętych wsparciem mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych)	Podmioty		
6	CP4 (d)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLDCO04	Liczba pracowników mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługą rozwojową	Osoby		
6	CP4 (d)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLDCO06	Liczba osób objętych wsparciem z zakresu outplacementu (osoby)	Osoby		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
-----------	-----------------	---------	-------------------	------------------------	----------------	-----------------	--	-----------------	--------------------	---------------------	-------------

6	CP4 (d)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLDCR01	Liczba pracowników, którzy uzyskali kwalifikacje w wyniku uczestnictwa w usłudze rozwojowej	Osoby					
6	CP4 (d)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLDCR02	Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/adaptacji środowiska pracy/elastycznych form zatrudnienia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	Osoby					
6	CP4 (d)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	EECR06	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.6.4. Wspieranie integracji społeczno-ekonomicznej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja w ramach CS ukierunkowana będzie na aktywizację zawodową obywateli państw trzecich, w tym migrantów.

Procesy demograficzne zmierzające do starzenia się społeczeństwa powodują uszczuplenie zasobów pracy. Jednym z narzędzi, które mogą złagodzić negatywne konsekwencje tego zjawiska jest ułatwianie migrantom zarobkowym wejścia na rynek pracy. Jednym z głównych czynników zachęcających do zatrudnienia cudzoziemców są niedobory kadrowe wśród pracowników. Pomimo, iż zapotrzebowanie na pracę cudzoziemców osiąga największą skalę na obszarach metropolitalnych, proces ten widoczny jest również w województwie warmińsko-mazurskim. Wsparcie obejmować będzie działania z zakresu aktywizacji zawodowej, w tym np. szkolenia i kursy zawodowe, mające na celu poprawę dostępu grup docelowych do rynku pracy. Istotne jest, aby podejmowane działania aktywizacyjne odpowiadały zidentyfikowanym potrzebom uczestników projektów, były dopasowane do ich indywidualnych predyspozycji (z uwzględnieniem ich dotychczasowych doświadczeń, kwalifikacji, umiejętności itd.) oraz bazowały na rzeczywistym zapotrzebowaniu na określone kwalifikacje i/lub umiejętności na regionalnym i lokalnym rynku pracy.

Konieczne jest przy tym stałe monitorowanie zapotrzebowania, wśród pracodawców na lokalnym rynku pracy, na zatrudnienie pracowników państw trzecich o poszukiwanych kwalifikacjach. Pozwoli to na lepsze wykorzystanie potencjału i kompetencji imigrantów oraz ukierunkowanie regionalnej gospodarki, której potencjał zaczyna być ograniczony przez brak osób do pracy.

Zakres wsparcia:

- aktywizacja zawodowa obywateli państw trzecich, w tym migrantów.

Główne grupy docelowe:

- Obywatele państw trzecich, w tym migranci

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społecznościami marginalizowanymi.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS, co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności. Wsparcie w formie bezzwrotnej zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	CP4 (i)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO13	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie	Osoby		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
6	CP4 (i)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	Osoby					
6	CP4 (i)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR05	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.7. FUNDUSZE DLA WŁĄCZENIA I INTEGRACJI MIESZKAŃCÓW WARMII I MAZUR

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☒ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.7.1. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne

Powiązane rodzaje działań:

Wsparcie obejmie upowszechnienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych poprzez inwestycje w infrastrukturę niezbędną do ich realizacji (bezpośrednio wykorzystywanej przez osoby dotknięte/zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny). Zachodzące zarówno w regionie, jak i w skali kraju, procesy demograficzne, jak starzenie się społeczeństwa i pogłębiająca depopulacja, powodują, że zaczyna występować w regionie ograniczony dostęp do wysokiej jakości usług.

Rozwój infrastruktury społecznej jest kluczowy dla stworzenia możliwości świadczenia usług społecznych w środowisku lokalnym. Konieczne jest dalsze wspieranie działań realizowanych w oparciu o horyzontalną zasadę deinstytucjonalizacji, oznaczającą rozwój różnorodnych usług świadczonych w

środowisku lokalnym oraz równocześnie, stopniowe ograniczanie usług świadczonych przez całodobowe instytucje (typu DPS) a tym samym dywersyfikacja ich działalności. Taka organizacja opieki, oparta na formach zdeinstytucjonalizowanych w miejsce opieki instytucjonalnej oznacza większą efektywność, gdyż pozwala obniżyć związane z nią koszty, które wiązałyby się z umieszczaniem osób w placówkach całodobowych, jak także umożliwia zaspokojenie potrzeb rosnącej systematycznie liczby beneficjentów pomocy społecznej.

Zasadnicze znaczenie będzie mieć podejmowanie dalszych działań ukierunkowanych na deinstytucjonalizację usług społecznych, skierowanych głównie do osób potrzebujących wsparcia (w tym osób starszych i osób z niepełnosprawnościami) oraz w obszarze opieki nad dziećmi, gdzie w miejsce placówek opiekuńczo-wychowawczych upowszechniana jest rodzinna piecza zastępcza. Możliwe będą także działania ukierunkowane na wsparcie rodzin celem wzmocnienia pełnienia przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczych (w tym tworzenie i rozwijanie usług świadczonych w środowisku w postaci placówek wsparcia dziennego i miejsc aktywizacji dzieci i młodzieży, np. centra wspierania rodzin z szeroką ofertą usług, świetlice środowiskowe sprzyjające rozwojowi zainteresowań dzieci i młodzieży).

Działania obejmować mogą rozwój infrastruktury miejsc świadczenia usług opiekuńczych i bytowych, także w postaci ośrodków wsparcia (m.in. środowiskowe domy samopomocy, dzienne domy pomocy, kluby seniora, kluby samopomocy, centra aktywności lokalnej) oraz m.in. mieszkań chronionych i wspomaganych (treningowych i wspieranych). Rozwój form mieszkalnictwa na rzecz włączenia społecznego jest istotny z punktu widzenia wyzwań demograficznych i deinstytucjonalizacji (w tym pod kątem wsparcia osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą oraz inne instytucje opieki całodobowej).

Wszystkie inwestycje muszą być dopasowane do potrzeb, z uwagi na konieczność zoptymalizowania udzielanego wsparcia, co zapewni zindywidualizowane podejście do odbiorców tych usług.

Zakres wsparcia:

- rozwój infrastruktury integracji społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej,
- rozwój infrastruktury usług społecznych, w tym miejsc świadczenia usług opiekuńczych i bytowych, i deinstytucjonalizacji,
- rozwój form mieszkalnictwa na rzecz włączenia społecznego (m.in. mieszkalnictwa o charakterze wspomaganim i chronionym).

Ze względu na horyzontalną zasadę deinstytucjonalizacji, środki europejskie mogą być przeznaczane wyłącznie na infrastrukturę placówek świadczących usługi w społeczności lokalnej, a więc z poszanowaniem zasad indywidualizacji wsparcia, zapewnienia osobom kontroli nad swoim życiem i decyzjami, które ich dotyczą, pierwszeństwa indywidualnych potrzeb mieszkańców przed wymaganiami organizacyjnymi.

Interwencja jest komplementarna z prowadzoną w ramach EFS+ w Celu 4 (h), (k) i (l).

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy województwa, w tym grupy w niekorzystnej sytuacji, osoby i rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, dzieci i młodzież przebywające w pieczy zastępczej lub ją opuszczające

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do

uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja będzie udzielana na obszarze całego województwa warmińsko-mazurskiego, przy czym w zależności od rodzaju wsparcia preferowane mogą być określone obszary docelowe (w tym OSI).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności i ze względu na grupę docelową (osoby zagrożone i dotknięte ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny) wymaga formy bezzwrotnej, co zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	CP4 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 65	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki społecznej (innych niż mieszkania)	Osoby		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	CP4 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 67	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	użytkownicy / rok					

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.7.2. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na działania aktywizacyjne umożliwiające zwiększenie szans w znalezieniu zatrudnienia określonym grupom społecznym, co umożliwi równoprawny z większością społeczeństwa udział w życiu społecznym i zawodowym. Działanie te są szczególnie istotne ze względu na niekorzystną sytuację demograficzną w regionie, tj. starzenie się społeczeństwa i kurczące się aktywne zawodowo zasoby regionalnego rynku pracy.

Wsparcie skierowane będzie zasadniczo do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym i ich rodzin oraz osób biernych zawodowo. Kluczowe jest, aby wszystkie podejmowane działania odpowiadały na zdiagnozowane specyficzne potrzeby grup docelowych, co zapewni zindywidualizowane podejście do odbiorców tych usług. Przewiduje się również przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, w szczególności osób starszych.

W obszarze aktywizacji społeczno-zawodowej interwencja realizowana będzie z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym

i zdrowotnym wraz z innymi działaniami wspierającymi (tzw. profilaktyka wykluczenia społecznego). Wspierana będzie również możliwość aktywizacji w podmiotach reintegracji społecznej i zawodowej, tj. w ramach działalności CIS, KIS, WTZ i ZAZ.

Preferowana dla efektywności i trwałości udzielanego wsparcia będzie współpraca różnych podmiotów/beneficjentów realizujących wsparcie w ramach aktywnej integracji, np. jednostek organizacyjnych samorządów, partnerstw samorządowo-społecznych.

W obszarze ekonomii społecznej działania skoncentrowane będą na bezpośrednim wsparciu przedsiębiorstw społecznych celem tworzenia nowych i utrzymania istniejących miejsc pracy dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Poza wsparciem dotacyjnym realizowane będą także inne usługi na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie, jak np. działania animacyjne, inkubacyjne i biznesowe. Wszystkie działania wspierające tę sferę realizowane będą w oparciu o *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do roku 2023. Ekonomia Solidarności Społecznej* oraz *Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2021-2025*, wyznaczający priorytetowe kierunki dla rozwoju regionu w tym obszarze.

Zakres wsparcia

1. Aktywizacja społeczna i zawodowa, w szczególności:

- kompleksowe wsparcie aktywizacyjne osób, rodzin i społeczności zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo, z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym, oraz działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych i kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i udziału w kulturze
- wsparcie aktywizacji w podmiotach reintegracji społecznej i zawodowej (CIS, KIS, ZAZ, WTZ), poprzez tworzenie nowych podmiotów oraz wsparcie tworzenia nowych miejsc reintegracji społecznej i zawodowej w istniejących podmiotach reintegracyjnych.

2. Ekonomia społeczna, w szczególności:

- kompleksowe wsparcie rozwoju sektora ekonomii społecznej realizowane przez akredytowane regionalne OWES, w zakresie:
  - tworzenia i utrzymania miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych poprzez bezzwrotne wsparcie finansowe,
  - usług na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie (działania animacyjne, inkubacyjne i biznesowe),
  - usług wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych służące ich profesjonalizacji (np. za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych) oraz popularyzacji rozwiązań wspierających lokalnie rozwój ekonomii społecznej, w tym jako realizatora usług społecznych, szczególnie istotnych z punktu widzenia potrzeb mieszkańców regionu.

Główne grupy docelowe:

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- osoby bierne zawodowo,
- rodziny i społeczności lokalne zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- otoczenie ww. grup docelowych,
- podmioty ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstwa społeczne i organizacje pozarządowe.

Otoczenie otrzyma wsparcie w projekcie o ile jego udział będzie niezbędny dla skutecznego wsparcia podstawowych grup docelowych

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja będzie udzielana na obszarze całego województwa warmińsko-mazurskiego, przy czym w zależności od rodzaju wsparcia preferowane mogą być określone obszary docelowe (w tym OSI).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności i ze względu na grupę docelową (osoby zagrożone i dotknięte ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny) wymaga formy bezzwrotnej, co zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby		
7	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO04	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby		
7	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLHCO01	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	podmioty		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	Osoby					
7	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLHCR01	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Sztuki					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.7.3. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na integrację społeczną obywateli państw trzecich, w tym migrantów, przebywających w regionie w celach zarobkowych oraz ich rodzin i otoczenia. W pierwszej kolejności wykorzystywane będą pakiety instrumentów włączenia i aktywizacji społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i zdrowotnej oraz inne usługi towarzyszące. Istotne są w tym przypadku działania przyspieszające asymilację cudzoziemców z lokalną ludnością i sprzyjające kształtowaniu klimatu do osiedlania się lub podjęcia zatrudnienia w regionie. Jedną z największych przeszkód w przyjeździe i podjęciu pracy za granicą stanowi bariera językowa, szczególnie w początkowej fazie obecności imigranta w Polsce. Konieczne jest np. zapewnienie kursów języka polskiego dla dorosłych oraz dzieci i młodzieży przed rozpoczęciem nauki w szkole, aby nie czuły się wyalienowane, co wpłynie na wzrost kompetencji imigrantów oraz przyspieszy proces adaptacyjny ze środowiskiem lokalnym.

Wszystkie działania muszą być prowadzone w oparciu o kompleksową diagnozę potrzeb imigrantów (dzieci i niepracujący członkowie rodzin), co zapewni zindywidualizowane podejście do odbiorców tych usług. Działania mogą obejmować również inne formy wsparcia (np. pomoc psychologiczną, prawną i tłumaczeniową dla cudzoziemców doświadczających wykluczenia, rozwój kompetencji socjokulturowych i realioznawczych).

Preferowane będą projekty realizowane w partnerstwie, np. JST z organizacjami pozarządowymi, w tym wykorzystujące animację środowiskową i wolontariat.

Interwencja przewiduje następujące rodzaje działań:

- integracja społeczna obywateli państw trzecich, w tym migrantów.

Główne grupy docelowe:

– obywatele państw trzecich, w tym migranci.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja będzie udzielana na obszarze całego województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności i ze względu na grupę docelową (osoby zagrożone i dotknięte ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny) wymaga formy bezzwrotnej, co zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	CP4 (i)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO13	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie	osoby		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	CP4 (i)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.7.4. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług; w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na integrację i zdeinstytucjonalizowane usługi społeczne oraz pakiet usług adresowanych do osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zwłaszcza potrzebujących wsparcia m.in. z powodu wieku, niepełnosprawności czy długotrwałej choroby.

W obszarze usług społecznych adresowanych do dorosłych osób wymagających wsparcia interwencja zostanie skoncentrowana na rozwoju inicjatyw zwiększających dostępność do opieki środowiskowej w miejscu zamieszkania w formie zdeinstytucjonalizowanej. Działania obejmować mogą m.in. organizację nowych i rozwijanie już istniejących placówek wsparcia dziennego (typu domy pobytu, kluby seniora, rodzinne i lokalne domy pobytu/pomocy, centra usług społecznych, mieszkania chronione i wspomagane), realizację usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, usług asystenckich, usług sąsiedzkich, usług wsparcia dla opiekunów (w tym doradztwo, wsparcie wytchnieniowe) oraz innych form środowiskowej pomocy i samopomocy. Ważnym elementem działań będzie również upowszechnianie systemów teleopieki na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich rodzin.

W rezultacie interwencji nastąpi przedłużenie okresu samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym, opóźniającego skierowanie do form opieki instytucjonalnej (typu DPS), gdyż usługi będą świadczone głównie w środowisku lokalnym, czy nawet w miejscu zamieszkania. Taka organizacja form opieki odciąży opiekunów/rodziny, którzy pełnią funkcje opiekuńcze wobec osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, oraz poprawi szanse ich szanse na rynku pracy (np. doradztwo, wsparcie wytchnieniowe, pomoc dla opiekunów faktycznych). W celu dopełnienia oferty w zakresie usług społecznych możliwe będzie szkolenie kadry na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej.

Istotnym elementem w zakresie koordynacji usług na poziomie lokalnym będzie miało tworzenie centrów usług społecznych, odpowiadających na zdiagnozowane lokalne potrzeby mieszkańców regionu, oraz rozwój dostarczanych przez nie usług.

Podejmowane działania powinny także uwzględniać zróżnicowanie terytorialne województwa warmińsko-mazurskiego, w szczególności w zakresie koncentracji problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz stanu usług i potrzeb społecznych w tym obszarze.

Ramy strategiczne planowanych przedsięwzięć w obszarze wsparcia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych określać będzie na poziomie rządowym *Strategia rozwoju usług społecznych – etap pierwszy okres programowania 2021-2040*, natomiast podejmowane w regionie działania opierać się będą na priorytetowych kierunkach rozwoju określonych w dokumentach strategicznych regionu.

Zakres wsparcia:

- rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej w oparciu o zdeinstytucjonalizowane formy opieki, jak np. usługi asystenckie, opiekuńcze, specjalistyczne i inne usługi opiekuńcze, oraz innych form wsparcia środowiskowego w miejscu zamieszkania,
- wsparcie opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wsparcie tworzenia i/lub funkcjonowania placówek świadczących usługi społeczne, w tym centrów usług społecznych, oraz rozwój dostarczanych przez nie usług,
- poprawa dostępności usług i rozwój oferty wsparcia dziennego skierowanych do seniorów
- finansowanie usług teleopieki,
- wspieranie działań w zakresie wzmacniania więzi i integracji międzypokoleniowej, w tym promujących ideę wolontariatu,
- upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności (jako część projektów wspierających),
- wsparcie tworzenia i/lub funkcjonowania mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym i chronionym oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe, dostosowanego do potrzeb osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (m.in. osób starszych, osób z niepełnosprawnościami),
- inne działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług

Główne grupy docelowe:

- osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby z problemami zdrowia psychicznego, osoby z niepełnosprawnościami (adresatami usług są osoby dorosłe),
- otoczenie ww. grup docelowych,
- kadry jednostek pomocowych

Otoczenie otrzyma wsparcie w projekcie o ile jego udział będzie niezbędny dla skutecznego wsparcia podstawowych grup docelowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja będzie udzielana na obszarze całego województwa warmińsko-mazurskiego, przy czym w zależności od rodzaju wsparcia preferowane mogą być określone obszary docelowe (w tym OSI)

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności i ze względu na grupę docelową (osoby zagrożone i dotknięte ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny) wymaga formy bezzwrotnej, co zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	CP4 (k)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLKCO02	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby		
7	CP4 (k)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLKCO03	Liczba opiekunów faktycznych/niefORMALNYCH objętych wsparciem w programie	osoby		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	CP4 (k)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLKCR 02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki					
7	CP4 (k)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLKCR 04	Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	osoby					

Indykacyjny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.7.5. Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na integrację i zdeinstytucjonalizowane usługi społeczne oraz pakiet usług adresowanych do osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym najbardziej potrzebujących pomocy, w szczególności dzieci i młodzieży. Wsparcie obejmować będzie pomoc dla grup docelowych objętych wsparciem wynikającym m.in. z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W obszarze pracy z rodziną działania obejmować mogą m.in. realizację usług w środowisku lokalnym dla rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, usługi dla dzieci i młodzieży, przebywających w rodzinach, jak również w różnego rodzaju instytucjach całodobowych, wsparcie osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą i inne instytucje całodobowe, tworzenie rodzinnych form opieki zastępczej i wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych dla usamodzielnianej młodzieży.

Podstawowym narzędziem działania systemu wspierania rodziny jest praca z rodziną. Główne przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w regionie to uzależnienia rodziców, bezradność w

sprawach opiekuńczo-wychowawczych, pólseroctwo oraz przemoc w rodzinie. Wsparcie udzielone w środowisku rodzinnym osobom mierzącym się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi jest kluczowe dla zapobiegania odbierania dzieci rodzinom naturalnym, a w sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej dla przewyciężenia przez rodzinę kryzysu i powrotu małoletnich do domu rodzinnego. Ważnym elementem jest także praca asystentów rodziny, którzy udzielają pomocy rodzinom borykającym się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Rezultatem interwencji będzie stworzenie takich mechanizmów wsparcia rodziny, które przyczynią się do zmniejszenia liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej (praca z rodziną naturalną), a - w sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej - do zapewnienia jak najbardziej profesjonalnego wsparcia dziecka, rodziców zastępczych oraz rodziny biologicznej w celu szybkiego powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

W celu dopełnienia oferty w zakresie usług społecznych możliwe będą szkolenia kadry na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej.

Ramy strategiczne planowanych przedsięwzięć w obszarze wsparcia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych określać będzie na poziomie rządowym *Strategia rozwoju usług społecznych – etap pierwszy okres programowania 2021-2040*, natomiast podejmowane w regionie działania opierać się będą na priorytetowych kierunkach rozwoju określonych w dokumentach strategicznych regionu.

Zakres wsparcia

- usługi dla rodzin, dzieci i młodzieży, w tym:
  - wsparcie rodzin w niwelowaniu ich deficytów, w tym w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz wzmocnianie środowiskowych form wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
  - wsparcie dla osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą i inne instytucje całodobowe, z uwzględnieniem sytuacji problemowej, w tym wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych dla osób usamodzielnianych,
  - tworzenie rodzinnych form opieki zastępczej i usługi wsparcia dla rodzin zastępczych (oraz kandydatów), w tym szkolenia kadr,
  - usługi dla dzieci i młodzieży wymagającej wsparcia, przebywających w rodzinach, jak także w różnego rodzaju instytucjach całodobowych (np. w ośrodkach wychowawczych),
- usługi interwencji kryzysowej,
- usługi w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie,
- usługi dla osób w kryzysie bezdomności z uwzględnieniem lokalnej specyfiki zjawiska,
- inne działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług

Główne grupy docelowe:

- osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym najbardziej potrzebujące pomocy, w szczególności dzieci i młodzież, rodziny z dziećmi, w tym doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych, rodziny zastępcze, osoby potrzebujące interwencji kryzysowej, osoby zagrożone uzależnieniami, osoby w kryzysie bezdomności (adresatami są osoby najbardziej potrzebujące pomocy i dzieci),
- otoczenie ww. grup docelowych,
- kadry jednostek pomocowych.

Otoczenie otrzyma wsparcie w projekcie o ile jego udział będzie niezbędny dla skutecznego wsparcia podstawowych grup docelowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja będzie udzielana na obszarze całego województwa warmińsko-mazurskiego, przy czym w zależności od rodzaju wsparcia preferowane mogą być określone obszary docelowe (w tym OSI)

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności i ze względu na grupę docelową (osoby zagrożone i dotknięte ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny) wymaga formy bezzwrotnej, co zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	CP4 (I)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	PLLCO01	Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	osoby		
7	CP4 (I)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	EECO16	Liczba osób bezdomnych lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych wsparciem w programie	osoby		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	CP4 (I)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	PLLCR01	Liczba dzieci i młodzieży, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie	osoby					
7	CP4 (I)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	PLLCR02	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	sztuki					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.8. FUNDUSZE DLA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW WARMII I MAZUR

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.8.1. Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja w zakresie ochrony zdrowia będzie zgodna z polityką publiczną określoną w dokumencie *Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne dla systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027* wraz z załącznikami dotyczącymi deinstytucjonalizacji opieki długoterminowej opieki psychiatrycznej, a także z mapami potrzeb zdrowotnych, planami transformacji w obszarze zdrowia i opieki długoterminowej oraz planem działań w sektorze zdrowia dla województwa warmińsko-mazurskiego, zatwierdzonym przez Komitet Sterujący. Celem wsparcia będzie kontynuacja działań na rzecz rozwoju nowoczesnej i dostępnej opieki zdrowotnej w województwie warmińsko-mazurskim. Podejmowane będą wyłącznie inwestycje zweryfikowane zidentyfikowanymi deficytami i potrzebami uwzględniającymi zmiany w strukturze demograficznej społeczeństwa, sytuację epidemiologiczną oraz faktycznym zapotrzebowaniem i dostępnością infrastruktury ochrony zdrowia na danym obszarze.

Zakres wsparcia:

- Wsparcie infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej (inwestycje w infrastrukturę, w tym zakup sprzętu i aparatury medycznej);
- Wsparcie infrastruktury ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (inwestycje w infrastrukturę, w tym zakup sprzętu i aparatury medycznej).
- Rozwój i modernizacja zasobów infrastruktury zdrowia, w szczególności w dziedzinach wynikających z potrzeb i sytuacji epidemiologicznej zidentyfikowanych na poziomie województwa (modernizacja istniejącej infrastruktury, w tym zakup sprzętu i aparatury medycznej)
- inwestycje w infrastrukturę (w tym zakup sprzętu i aparatury medycznej zdrowia) pod kątem deinstytucjonalizacji świadczenia usług zdrowotnych i opieki długoterminowej, w tym środowiskowych form opieki, w szczególności osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi, w celu poprawy ich dostępności i jakości;

Przewiduje się również możliwość realizacji następujących przedsięwzięć – jako element ww. projektów infrastrukturalnych:

- Rozwój obszaru e-zdrowia (w tym telemedycyny i teleopieki);

- Dostosowanie podmiotów wykonujących działalność leczniczą i placówek opieki długoterminowej do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami w celu poprawy ich dostępności i jakości.

Budowa będzie możliwa jedynie w uzasadnionych sytuacjach, tj. na obszarach o najniższym dostępie do usług medycznych i opieki długoterminowej, tzw. „białe plamy”.

Preferencyjnie będą traktowane projekty obejmujące działania w następujących obszarach:

- choroby układu krążenia
- onkologia
- choroby układu oddechowego
- choroby układu trawiennego
- psychiatria, w tym psychiatria dzieci i młodzieży
- opieka nad matką i dzieckiem
- geriatryka
- opieka paliatywna
- opieka rehabilitacyjna
- a także anestezjologia i intensywne leczenie, w tym dla dzieci

Warunkiem wsparcia jest posiadanie umowy na świadczenie usług opieki zdrowotnej finansowanych w ramach publicznego systemu ubezpieczeń zdrowotnych.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego
- pacjenci

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja na obszarze całego województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na niekomercyjny charakter działalności – w każdym przypadku warunkiem wsparcia jest posiadanie umowy na świadczenie usług opieki zdrowotnej finansowanych w ramach publicznego systemu ubezpieczeń zdrowotnych – nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	CP4 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 69	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	Osoby / rok		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	CP4 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 73	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	użytkownicy / rok					

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.9. FUNDUSZE DLA KULTURY I EKOTURYSTYKI WARMII I MAZUR

☒ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.9.1. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja obejmie wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym i spójności społecznej, poprzez budowę nowej i modernizację infrastruktury kultury i turystyki, wzmacnianie potencjału instytucji kultury, wspieranie rozwoju sektorów kreatywnych i przemysłu czasu wolnego, tworzenia i modernizacji szlaków turystycznych, promocji dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych. Niezwykle ważne jest by inwestycje w obiekty dziedzictwa kulturowego były zgodne z zachowaniem współczesnej doktryny konserwatorskiej i Programem opieki nad zabytkami województwa warmińsko-mazurskiego.

Bardzo ważnym aspektem odpowiedzialnego wykorzystania zasobów regionu jest stosowanie zasad zrównoważonego rozwoju. Przedsięwzięcia z zakresu turystyki powinny zakładać zmniejszanie antropopresji na środowisko przyrodnicze m.in. poprzez modernizację istniejącej infrastruktury, dywersyfikację i równomierne rozłożenie oferty turystycznej w regionie.

Zakres wsparcia:

- zachowanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego (m.in.: badania, digitalizacja, działania ratunkowe, udostępnianie), adaptacja obiektów zabytkowych na cele turystyczne, edukacyjne i gospodarcze wraz z niezbędną infrastrukturą.
- rozwój infrastruktury prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej (m.in. szkoły artystyczne, uczelnie artystyczne, teatry, zespoły artystyczne, galerie, biblioteki, centra kultury, muzea) wraz z niezbędną infrastrukturą.
- konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) oraz ich ochrona i udostępnienie, także poprzez proces digitalizacji.

- działania infrastrukturalne na rzecz zachowania i popularyzacji dziedzictwa niematerialnego (w tym: gwara, tańce ludowe, tradycje, wierzenia, zawody tradycyjne).
- Rozwój międzysektorowej współpracy w zakresie przemysłów kultury i kreatywnych: projekty dotyczące nowych i innowacyjnych produktów w dziedzinie kultury i turystyki, wynikające ze współpracy uczelni i instytucji z sektora kultury z przedsiębiorstwami i klastrami przemysłów kreatywnych.
- Ułatwienie dostępu do zabytków, instytucji kultury oraz szlaków turystycznych, w tym dostosowanie ww. obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (jako element projektu).
- Rozwój szlaków turystycznych i produktów turystycznych (odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych) poprzez: tworzenie nowych oraz rozbudowę i modernizację istniejących szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, w tym: oznakowanie, ułatwienia dostępu, obiekty małej architektury, rozwiązania cyfrowe,
- Wsparcie publicznie dostępnej infrastruktury turystycznej (m.in.: punkty informacji turystycznej, kamperowiska, zagospodarowanie terenów zielonych na cele turystyczne) wraz z niezbędną infrastrukturą,

Promowane będą działania podejmowane w wyniku współpracy w ramach tzw. poczwórnej helisy – zaangażowanie w przedsięwzięcia partnerów: jednostki samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, jednostek naukowych i sektora przedsiębiorstw

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego
- turyści

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku finansowania infrastruktury transportowej w FEWiM wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego.

Możliwość premiowania przedsięwzięć na obszarach wskazanych w strategii rozwoju województwa jako Obszary Strategicznej Interwencji (ze szczególnym uwzględnieniem OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze, OSI Obszary marginalizacji).

Możliwe wsparcie w formie zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Ze względu na brak generowania bezpośredniego dochodu przez zaplanowane przedsięwzięcia, wsparcie w ramach celu szczegółowego będzie udzielane wyłącznie w formie dotacji.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	CP4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.		
9	CP4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLR) 135	Długość wspartych szlaków turystycznych	km		

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
9	CP4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	odwiedzający / rok					

Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.10. FUNDUSZE DLA REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH WARMII I MAZUR

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.10.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

Powiązane rodzaje działań:

Jednym z ważniejszych wyzwań dla województwa warmińsko-mazurskiego w najbliższych latach są działania mające na celu kontynuację rewitalizacji obszarów zdegradowanych (w szczególności w małych i średnich miastach) prowadzonej w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania realizowane na podstawie gminnych programów rewitalizacji, w celu przeciwdziałania degradacji obszarów miejskich.

Działania rewitalizacyjne powinny uwzględniać potrzeby i potencjały zidentyfikowane w gminnych programach rewitalizacji, w szczególności cele włączenia społecznego, ubóstwa energetycznego, w tym zapewnienie standardów efektywności energetycznej budynków.

Kompleksowe działania rewitalizacyjne będą wynikać z gminnych programów rewitalizacji (GPR) pełniących funkcję strategii IIT (inny instrument terytorialny), które (po spełnieniu wszystkich warunków wynikających z art. 29 rozporządzenia ogólnego) umożliwią realizację zadań integrujących różne kategorie projektów – zarówno infrastrukturalnych, jak i społecznych. Dążenie do „uspołecznienia” projektów infrastrukturalnych wynika z potrzeby zapobiegania sytuacjom, gdy takie projekty nie przyczyniają się w wystarczającym stopniu do przezwyciężania problemów społecznych, których koncentracja stanowi pierwszoplanową przesłankę podczas wyznaczania obszarów

zdegradowanych. Stąd też realizowane będą projekty z zakresu fizycznej rewitalizacji obszarów zdegradowanych, uzupełnione innymi adekwatnymi działaniami – w szczególności o charakterze społecznym, realizowanymi przede wszystkim w ramach CP4 m.in. poprzez cel szczegółowy (h) *Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji*, a także cel szczegółowy (k) *Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej (...)*, których zakres tematyczny będzie stanowił kontynuację najczęściej wykorzystywanych w regionie metod wsparcia procesu rewitalizacji w ramach projektów społecznych w perspektywie UE 2014-2020.

Ponadto, zgodnie z analizą zapotrzebowania gmin województwa warmińsko-mazurskiego na projekty rewitalizacyjne²⁶, największe potrzeby infrastrukturalne w zakresie rewitalizacji (poza interwencją zaplanowaną w ramach CP5) występują w ramach CP2 w celu szczegółowym (i) dedykowanym działaniom na rzecz wspierania efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (przede wszystkim w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej budynków mieszkalnych).

Dlatego też interwencja w ramach niniejszego celu szczegółowego (w zakresie rewitalizacji) ukierunkowana będzie na rozwiązywanie problemów wyłącznie na zdegradowanych obszarach miejskich poprzez infrastrukturalne projekty rewitalizacyjne będące bazą wyjściową dla szerszego wachlarza działań prowadzonych w ramach gminnych programów rewitalizacji (GPR), inicjując tym samym proces realizacji zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych, współfinansowanych w ramach różnych celów szczegółowych CP1-CP4 (w szczególności w ramach CP2 w celu przeciwdziałania zjawisku ubóstwa energetycznego oraz CP4 finansowanego z EFS+), uzupełniając tym samym interwencję wspierającą potencjały endogeniczne i niwelującą lokalne problemy rozwojowe.

Zakres wsparcia:

- remont, przebudowa, adaptacja istniejących budynków w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych, rekreacyjnych lub mieszkaniowych (w tym przypadku również w celu utrzymania dotychczasowej funkcji mieszkaniowej), wraz z niezbędnym wyposażeniem;
- zagospodarowanie i rozwój przestrzeni publicznych (w tym istniejących terenów zielonych oraz podwórek stanowiących własność/współwłasność beneficjentów wsparcia) wraz z małą architekturą, w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji.

Przedsięwzięcia możliwe do realizacji wyłącznie jako niedominujący element ww. projektów:

- inwestycje dotyczące systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego (np. monitoring miejski, oświetlenie uliczne);
- inwestycje w podstawową infrastrukturę drogową, rowerową i pieszą na obszarze objętym projektem.

Obligatoryjnym warunkiem realizacji projektów jest dostosowanie budynków i/lub przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (architektoniczne standardy dostępności – projektowanie uniwersalne²⁷).

Ponadto, biorąc pod uwagę potrzebę adaptacji do zmian klimatu, należy także zapewnić zachowanie istniejących terenów zielonych i drzew podczas realizacji projektów rewitalizacyjnych (preferując

---

²⁶Badanie zapotrzebowania gmin województwa warmińsko-mazurskiego na realizację projektów rewitalizacyjnych. Raport końcowy, EU-CONSULT Sp. z o.o., 2021

²⁷ Program Dostępność Plus

powierzchnie biologicznie czynne), zapobiegając tym samym tworzeniu dużych uszczelnionych powierzchni pokrytych betonem.

Główne grupy docelowe:

- interesariusze rewitalizacji²⁸ z województwa warmińsko-mazurskiego, w szczególności mieszkańcy zdegradowanych obszarów miejskich

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Instytucja Zarządzająca FEWiM w poszanowaniu przedmiotowych zasad podejmować będzie działania dążące do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Wspierane będą działania zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania. Ponadto, zakładana interwencja będzie przyjazna i uwzględniająca potrzeby ludzi starszych, sprzyjająca aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i społeczności marginalizowanej.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Podstawą do realizacji przedsięwzięć w ramach celu szczegółowego CP5 (i) *Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich*, będą strategię IIT (GPR w przypadku rewitalizacji).

Interwencja prowadzona na ich podstawie obejmie cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego, ze szczególnym uwzględnieniem oraz preferencjami dla obszarów strategicznej interwencji (OSI) wskazanych w strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*:

- OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze
- OSI Obszary marginalizacji
- OSI Miasta CITTASLOW

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie dotacji. Dotychczasowe doświadczenia w prowadzeniu procesu rewitalizacji pokazują, że znaczna część projektów służących wyprowadzaniu ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych polega na modernizacji lub adaptacji obiektów zabytkowych (wymagających większych nakładów finansowych), obiektów użyteczności publicznej oraz zdegradowanych przestrzeni publicznych. Ponadto, obligatoryjne wymogi w zakresie realizacji komplementarnych komponentów społecznych powodują, że projekty rewitalizacyjne są co do zasady przedsięwzięciami deficytowymi. Wobec tego nie są w stanie wygenerować dochodów pozwalających na spłatę zobowiązań wynikających z zastosowania IF. Tym bardziej, że interwencja w zakresie rewitalizacji w ramach FEWiM 2021-2027 prowadzona będzie przez beneficjentów (tj. m.in. JST,

---

²⁸ W myśl art. 2 ust. 2 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, wspólnoty oraz spółdzielnie mieszkaniowe) realizujących tego typu projekty w celach niekomercyjnych.

Wskaźniki

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
10	CP5 (i)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCO 75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Liczba strategii		
10	CP5 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 114	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m2		

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
10	CP5 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRR 48	Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	osoby					

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

--

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2.11. POMOC TECHNICZNA EFRR

2.11.1. Priorytet dotyczący pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań:

W ramach Pomocy Technicznej FEWiM 2021-2027 finansowane będą działania ukierunkowane na zapewnienie niezbędnego potencjału kadrowego wszystkich instytucji i podmiotów zaangażowanych w przygotowanie, realizację, monitorowanie i kontrolę Programu. Procesy te wymagają zaangażowania wysoko wykwalifikowanych i doświadczonych pracowników, których stanowiska pracy trzeba wyposażyć w odpowiedni sprzęt, zapewnić komfortowe warunki lokalowe oraz stworzyć odpowiedni program doształcania i doskonalenia zawodowego. W celu ograniczenia rotacji wyspecjalizowanych pracowników i tym samym zapewnienia stabilności zatrudnienia, planuje się stworzenie konkurencyjnego na rynku pracy oraz motywującego systemu wynagrodzeń, uwzględniającego także stymulatory finansowe i pozafinansowe, skorelowanego z wynikami pracy. Ponadto wdrażane będą nowoczesne metody zarządzania pracownikami. Pandemia COVID-19 uwypukliła także potrzebę dalszej intensyfikacji działań, choćby w zakresie rozwoju i wykorzystania nowoczesnych technologii, kultury i różnych form pracy, które umożliwią zapewnienie odpornego na zmiany systemu wdrażania Programu.

Istotne będą także działania informacyjne i promocyjne FEWiM 2021-2027, koncentrujące się głównie na dostarczaniu potencjalnym beneficjentom i beneficjentom kompleksowych i dostosowanych do potrzeb informacji nt. możliwości i zasad aplikowania. Ważne jest także zwiększanie świadomości obywateli nt. osiągnięć polityki spójności oraz rozpoznawalności FE w regionie. Podejmowane działania będą komplementarne z działaniami realizowanymi w ramach PT FE oraz zgodnie z jednolitym systemem informowania o funduszach.

Działania wspierające rozwój potencjału beneficjentów i potencjalnych beneficjentów uwzględniaty będą potrzeby i wyzwania w wymiarze terytorialnym.

Ważne jest także zapewnienie ciągłości programowania rozwoju regionalnego z udziałem funduszy strukturalnych poprzez przygotowanie analiz, badań, ekspertyz itp. oraz kolejnych dokumentów programowych na następną perspektywę finansową, co jest procesem skomplikowanym i długotrwałym, tym samym wymagającym odpowiedniego wsparcia finansowego na jego przeprowadzenie.

Zakłada się również finansowanie zamykania poprzednich perspektyw finansowych UE.

Podsumowując, celem osi Pomoc techniczna będzie: Zapewnienie stabilnego, odpornego na zmiany i skutecznego systemu realizacji FEWiM 2021-2027 oraz programowania kolejnej i zamykania poprzednich perspektyw finansowych UE. Jego osiągnięcie zrealizowane zostanie poprzez:

1. Utrzymanie niezbędnych zasobów ludzkich oraz warunków gwarantujących sprawne działanie instytucji m. in.:
  - a) zapewnienie konkurencyjnego systemu finansowania pracowników (wynagrodzenia, nagrody), skorelowanego z wynikami pracy;
  - b) finansowanie działań związanych z podnoszeniem kwalifikacji i umiejętności zawodowych, odpowiadających na potrzeby identyfikowane na różnych poziomach wdrażania i realizacji FEWiM 2021-2027, a także przygotowania kolejnego programu operacyjnego (np. studia podyplomowe, szkolenia, konferencje, wizyty studyjne);
  - c) zakup wyposażenia, w tym sprzętu komputerowego i usług IT,
    - a) finansowanie działań zapewniających utrzymanie odpowiednich warunków pracy (w tym finansowanie kosztów organizacyjnych, technicznych i administracyjnych),
2. Finansowanie działań zapewniających sprawny system realizacji FEWiM 2021-2027, programowania po 2027 r. oraz zamykania pomocy w ramach RPO WiM 2014-2020, RPO WiM 2007-2013, a także komponentu regionalnego PO KL. m. in.:
  - a) wsparcie procesów realizacji (np. wyboru projektów, wdrażania, zarządzania finansowego, kontroli, monitorowania, analizy postępów, programowania, zamykania),
  - b) finansowania ewaluacji i badań,
  - c) wsparcie eksperckie i prawne (m. in. ekspertyzy, analizy, badania),
  - d) budowa, wdrożenie i utrzymanie systemów informatycznych (wraz z niezbędną infrastrukturą teleinformatyczną),
  - e) zapewnienie wsparcia instytucji procesu wdrażania w zakresie wzmocnienia zdolności administracyjnych przy zarządzaniu FEWiM 2021-2027, tj. m. in.:
    - wsparcie wymiany doświadczeń i wzajemnego uczenia się instytucji, w tym tworzenie grup czy sieci tematycznych,
    - wsparcie Rzecznika Funduszy Europejskich, w tym działań zmierzających do usprawnienia FEWiM 2021-2027 (np. w obszarze kompetencji, organizacji, uproszczenia procedur i redukcji zbędnych obciążeń dla beneficjentów),
  - f) wsparcie funkcjonowania komitetów, sieci, grup oraz innych spotkań w celu wymiany doświadczeń z partnerami.
3. Wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów oraz wsparcie wymiaru terytorialnego:
  - a) działania szkoleniowe i edukacyjne dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów,
  - b) wsparcie eksperckie (techniczne) beneficjentów w przygotowaniu projektów strategicznych planowanych do dofinansowania ze środków obecnej lub przyszłych perspektyw finansowych – project pipeline.

- c) wsparcie procesu wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie przygotowania i wdrażania projektów,
  - d) finansowanie ZIT (ZIT bis).
4. Zapewnienie spójnej i skutecznej informacji i promocji funduszy europejskich:
- a) realizacja strategii komunikacji FEWiM 2021-2027
  - b) prowadzenie portalu internetowego poświęconego wdrażaniu projektów,
  - c) działania informacyjne, edukacyjne i promocyjne:
    - działania o szerokim zasięgu,
    - akcje i konkursy promocyjne,
    - działania edukacyjne,
    - materiały informacyjno-promocyjne i konferencyjne.

Główne grupy docelowe:

1. Instytucje uczestniczące w systemie realizacji FEWiM 2021-2027 i wykonujące działania niezbędne do skutecznego zarządzania funduszami i ich wykorzystania w zakresie m. in. przygotowania, administrowania, wdrażania, koordynacji, monitorowania, ewaluacji, widoczności i komunikacji oraz kontroli i audytu. W szczególności:
  - a) Instytucja Zarządzająca;
  - b) Instytucje Pośredniczące
  - c) Jednostki samorządu terytorialnego w strukturach, których zostały utworzone biuro ZIT, ZIT” (bis).
2. Beneficjenci i potencjalni beneficjenci FEWiM 2021-2027.
3. Ogół społeczeństwa.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
11	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO 149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z pomocy technicznej	Sztuka		
11	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO 150	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	Osoba		
11	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO 151	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	Sztuka		

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)

--	--	--	--	--

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)

2.12. POMOC TECHNICZNA EFS+

2.12.1. Priorytet dotyczący pomocy technicznej na podstawie art. 37 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań:

W ramach Pomocy Technicznej FEWiM 2021-2027 finansowane będą działania ukierunkowane na zapewnienie niezbędnego potencjału kadrowego wszystkich instytucji i podmiotów zaangażowanych w przygotowanie, realizację, monitorowanie i kontrolę Programu. Procesy te wymagają zaangażowania wysoko wykwalifikowanych i doświadczonych pracowników, których stanowiska pracy trzeba wyposażyć w odpowiedni sprzęt, zapewnić komfortowe warunki lokalowe oraz stworzyć odpowiedni program kształcenia i doskonalenia zawodowego. W celu ograniczenia rotacji wyspecjalizowanych pracowników i tym samym zapewnienia stabilności zatrudnienia, planuje się stworzenie konkurencyjnego na rynku pracy oraz motywującego systemu wynagrodzeń, uwzględniającego także stymulatory finansowe i pozafinansowe, skorelowanego z wynikami pracy. Ponadto wdrażane będą nowoczesne metody zarządzania pracownikami. Pandemia COVID-19 uwypukliła także potrzebę dalszej intensyfikacji działań, choćby w zakresie rozwoju i wykorzystania nowoczesnych technologii, kultury i różnych form pracy, które umożliwią zapewnienie odpornego na zmiany systemu wdrażania Programu.

Istotne będą także działania informacyjne i promocyjne FEWiM 2021-2027, koncentrujące się głównie na dostarczaniu potencjalnym beneficjentom i beneficjentom kompleksowych i dostosowanych do potrzeb informacji nt. możliwości i zasad aplikowania. Ważne jest także zwiększanie świadomości obywateli nt. osiągnięć polityki spójności oraz rozpoznawalności FE w regionie. Podejmowane działania będą komplementarne z działaniami realizowanymi w ramach PT FE oraz zgodnie z jednolitym systemem informowania o funduszach.

Działania wspierające rozwój potencjału beneficjentów i potencjalnych beneficjentów uwzględnią będą potrzeby i wyzwania w wymiarze terytorialnym.

Ważne jest także zapewnienie ciągłości programowania rozwoju regionalnego z udziałem funduszy strukturalnych poprzez przygotowanie analiz, badań, ekspertyz itp. oraz kolejnych dokumentów programowych na następną perspektywę finansową, co jest procesem skomplikowanym i długotrwałym, tym samym wymagającym odpowiedniego wsparcia finansowego na jego przeprowadzenie.

Zakłada się również finansowanie zamykania poprzednich perspektyw finansowych UE.

Podsumowując, celem osi Pomoc techniczna będzie: Zapewnienie stabilnego, odpornego na zmiany i skutecznego systemu realizacji FEWiM 2021-2027 oraz programowania kolejnej i zamykania poprzednich perspektyw finansowych UE. Jego osiągnięcie zrealizowane zostanie poprzez:

1. Utrzymanie niezbędnych zasobów ludzkich oraz warunków gwarantujących sprawne działanie instytucji m. in.:

- a) zapewnienie konkurencyjnego systemu finansowania pracowników (wynagrodzenia, nagrody), skorelowanego z wynikami pracy;
  - b) finansowanie działań związanych z podnoszeniem kwalifikacji i umiejętności zawodowych, odpowiadających na potrzeby identyfikowane na różnych poziomach wdrażania i realizacji FEWiM 2021-2027 ,a także przygotowania kolejnego programu operacyjnego (np. studia podyplomowe, szkolenia, konferencje, wizyty studyjne);
  - c) zakup wyposażenia , w tym sprzętu komputerowego i usług IT,
  - d) finansowanie działań zapewniających utrzymanie odpowiednich warunków pracy (w tym finansowanie kosztów organizacyjnych, technicznych i administracyjnych),
2. Finansowanie działań zapewniających sprawny system realizacji FEWiM 2021-2027, programowania po 2027 r. oraz zamykania pomocy w ramach RPO WiM 2014-2020, RPO WiM 2007-2013, a także komponentu regionalnego PO KL. m. in.:
- a) wsparcie procesów realizacji (np. wyboru projektów, wdrażania, zarządzania finansowego, kontroli, monitorowania, analizy postępów, programowania, zamykania),
  - b) finansowania ewaluacji i badań,
  - c) wsparcie eksperckie i prawne (m. in. ekspertyzy, analizy, badania),
  - d) budowa, wdrożenie i utrzymanie systemów informatycznych (wraz z niezbędną infrastrukturą teleinformatyczną),
  - e) zapewnienie wsparcia instytucji procesu wdrażania w zakresie wzmocnienia zdolności administracyjnych przy zarządzaniu FEWiM 2021-2027, tj. m. in.:
    - wsparcie wymiany doświadczeń i wzajemnego uczenia się instytucji, w tym tworzenie grup czy sieci tematycznych,
    - wsparcie Rzecznika Funduszy Europejskich, w tym działań zmierzających do usprawnienia FEWiM 2021-2027 (np. w obszarze kompetencji, organizacji, uproszczenia procedur i redukcji zbędnych obciążeń dla beneficjentów),
  - f) wsparcie funkcjonowania komitetów, sieci, grup oraz innych spotkań w celu wymiany doświadczeń z partnerami.
3. Wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów oraz wsparcie wymiaru terytorialnego:
- a) działania szkoleniowe i edukacyjne dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów,
  - b) wsparcie eksperckie (techniczne) beneficjentów w przygotowaniu projektów strategicznych planowanych do dofinansowania ze środków obecnej lub przyszłych perspektyw finansowych – project pipeline.
  - c) wsparcie procesu wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie przygotowania i wdrażania projektów,
  - d) finansowanie ZIT (ZIT bis).
4. Zapewnienie spójnej i skutecznej informacji i promocji funduszy europejskich:
- a) realizacja strategii komunikacji FEWiM 2021-2027
  - b) prowadzenie portalu internetowego poświęconego wdrażaniu projektów,
  - c) działania informacyjne, edukacyjne i promocyjne:
    - działania o szerokim zasięgu,
    - akcje i konkursy promocyjne,
    - działania edukacyjne,
    - materiały informacyjno-promocyjne i konferencyjne.

Główne grupy docelowe:

1. Instytucje uczestniczące w systemie realizacji FEWiM 2021-2027 i wykonujące działania niezbędne do skutecznego zarządzania funduszami i ich wykorzystania w zakresie m. in. przygotowania, administrowania, wdrażania, koordynacji, monitorowania, ewaluacji, widoczności i komunikacji oraz kontroli i audytu. W szczególności:
  - a) Instytucja Zarządzająca;
  - b) Instytucje Pośredniczące
  - c) Jednostki samorządu terytorialnego w strukturach, których zostały utworzone biuro ZIT, ZIT” (bis).
2. Beneficjenci i potencjalni beneficjenci FEWiM 2021-2027.
3. Ogół społeczeństwa.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu							
Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
12	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLRO 149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z pomocy technicznej	Sztuka		
12	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLRO 150	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	Osoba		
12	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO 151	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	Sztuka		

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)

3. Plan finansowy

3.1. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Tabela 1. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Ogółem
							Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	
EFRR	słabiej rozwinięte										1 297 128 303
EFS+	słabiej rozwinięte										433 968 517
Ogółem	słabiej rozwinięte										1 731 096 820

3.2. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Tabela 11. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Numer celu polityki lub pomocy technicznej (PT)	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego (łącznie koszty kwalifikowalne lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu	Wkład Unii	Podział wkładu Unii			Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem	Stopa dofinansowania
						Wkład Unii pomniejszony o kwotę elastyczności	Kwota elastyczności	Wkład krajowy	publiczny	prywatny		
						(a) = (g)+(h)	(g)	(h)	(b)=(c)+(d)	(c)		
CP 1	Priorytet 1		EFRR	słabiej rozwinięte	324 431 840			57 252 677,65			381 684 517,65	85,00%
CP 2	Priorytet 2		EFRR	Słabiej rozwinięte	408 800 000			72 141 176,47			480 941 176,47	85,00%
CP 2	Priorytet 3		EFRR	słabiej rozwinięte	92 000 000			16 235 294,12			108 235 294,12	85,00%
CP 3	Priorytet 4		EFRR	słabiej rozwinięte	277 200 000			48 917 647,06			326 117 647,06	85,00%
CP 4	Priorytet 5		EFRR EFS+	słabiej rozwinięte	146 485 284			25 850 344,24			172 335 628,24	85,00%
CP 4	Priorytet 6		EFS+	słabiej rozwinięte	159 950 576			28 226 572,24			188 177 148,24	85,00%
CP 4	Priorytet 7		EFRR EFS+	słabiej rozwinięte	128 643 248			22 701 749,65			151 344 997,65	85,00%
CP 4	Priorytet 8		EFRR	słabiej rozwinięte	18 000 000			3 176 470,59			21 176 470,59	85,00%
CP 4	Priorytet 9		EFRR	słabiej rozwinięte	54 000 000			9 529 411,76			63 529 411,76	85,00%
CP 5	Priorytet 10		EFRR	słabiej rozwinięte	54 565 060			9 629 128,24			64 194 188,24	85,00%

Pomoc techniczna	Priorytet 11		EFRR	słabiej rozwinięte	50 131 403				8 846 718,18			58 978 121,18	85,00%
Pomoc techniczna	Priorytet 12		EFS+	słabiej rozwinięte	16 889 409				2 980 483,94			19 869 892,94	85,00%
EFRR ogółem				słabiej rozwinięte	1 297 128 303				228 904 994,65			1 526 033 297,65	85,00%
EFS+				słabiej rozwinięte	433 968 517				76 582 679,47			510 551 196,47	85,00%
Suma całkowita				słabiej rozwinięte	1 731 096 820				305 487 674,12			2 036 584 494,12	85,00%

Tabela 3. Łączne alokacje finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz wkład krajowy

Numer celu polityki lub celu szczegółowego FST lub pomocy technicznej	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia UE (łącznie koszty kwalifikowane lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu	Wkład Unii (a) = (b)+(c)+(i)+(j)	Podział wkładu Unii				Wkład krajowy (d)=(e)+(f)	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Ogółem (g)=(a)+(d)	Stopa dofinansowania (h)=(a)/(g)
						Wkład Unii		Kwota elastyczności			publiczny	prywatny		
						bez PT na podst. art.36 ust.5	na pomoc techniczną na podst. art.36 ust.5	bez PT na podst. art.36 ust.5	na pomoc techniczną na podst. art.36 ust.5					
						(a)	(b)	(c)	(i)		(j)	(d)		
CP 1	Priorytet 1		EFRR	słabiej rozwinięte										

CP 2	Priorytet 2		EFRR	słabiej rozwinięte										
CP 3	Priorytet 3		EFRR	słabiej rozwinięte										
CP 4	Priorytet 4		EFS+	słabiej rozwinięte										
CP 4	Priorytet 5		EFRR	słabiej rozwinięte										
CP 5	Priorytet 6		EFRR	słabiej rozwinięte										
PT	Priorytet 7		EFS+	słabiej rozwinięte										
PT	Priorytet 8		EFRR	słabiej rozwinięte										
			EFRR ogółem	słabiej rozwinięte										
			EFS+	słabiej rozwinięte										
			Suma całkowita	słabiej rozwinięte										

4. Warunki podstawowe

Tabela 1. Warunki podstawowe (do uzupełnienia na dalszym etapie prac)

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				Kryterium 1			
				Kryterium 2			

5. Instytucje Programu (do uzupełnienia na dalszym etapie prac)

Tabela 1. Instytucje Programu

Instytucje Programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktu	e-mail
Instytucja zarządzająca			
Instytucja audytowa			
Organ otrzymujący płatności od Komisji			
W stosownych przypadkach organ lub organy, które otrzymują płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5			
Zadania w zakresie rachunkowości w przypadku gdy są powierzone podmiotowi innemu niż instytucja zarządzająca			

6. Partnerstwo

Zasada partnerstwa jest jedną z nadrzędnych zasad horyzontalnych, które określają sposób funkcjonowania oraz efektywne wykorzystanie funduszy europejskich. Partnerstwo oznacza współpracę między instytucjami publicznymi, partnerami gospodarczymi i społecznymi oraz

podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie opartą na wielopoziomowym systemie rządzenia oraz zaangażowaniu w proces realizacji Programu. Zgodnie z zasadą partnerstwa, w rozumieniu prawa unijnego oraz krajowego, realizacja Programu *Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur* (FEWiM) na lata 2021-2027 będzie respektowana na wszystkich etapach jego przygotowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Udział odpowiednich partnerów w opisanym wyżej procesie jest warunkiem skutecznego i efektywnego wykorzystania środków unijnych w latach 2021-2027. Zgodnie z art. 8 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zapewnił szeroką partycypację społeczną Programu pozyskując opinie i rekomendacje od licznego grona zainteresowanych osób i instytucji począwszy od etapu programowania wsparcia.

Uchwałą Zarządu Województwa nr 58/794/19/VI z dnia 9 grudnia 2019 r. powołano Grupę Roboczą ds. RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2021-2027 w celu omówienia założeń wsparcia w ramach poszczególnych celów polityki oraz wypracowania jednolitego stanowiska na temat priorytetowych potrzeb regionu i wskazania kluczowych przedsięwzięć w poszczególnych obszarach tematycznych. Cykl spotkań Grupy zainaugurowano w marcu 2020 r. Grupa Robocza skupia reprezentantów JST z Obszarów Strategicznej Interwencji wyznaczonych w strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa „*Warmińsko-Mazurskie 2030*”, przedstawicieli samorządów, w tym komórek organizacyjnych UMWW-M, środowiska naukowego, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i administracji publicznej. Zadaniem Grupy Roboczej jest wspieranie procesu przygotowania projektu Programu w oparciu o *evidence-based policy* (politykę opartą o dowody), tj. z uwzględnieniem wyników badań, analiz i ekspertyz, w tym m.in.: wypracowanie rozwiązań w zakresie zagadnień horyzontalnych, finansowych i instytucjonalnych, definiowanie oczekiwań wobec przedsięwzięć strategicznych, analizę pojawiających się na bieżąco kwestii i problemów oraz uczestnictwo w konsultacjach społecznych projektu FEWiM w województwie (debaty, konferencje itp.). Ponadto zadaniem członków Grupy jest upowszechnianie w środowiskach, które reprezentują, wiedzę na temat procesu planowania operacyjnego w województwie na lata 2021-2027 oraz informacji dotyczących Polityki Spójności Unii Europejskiej 2020+.

Od stycznia 2020r. na stronach www.strategia.warmia.mazury.pl oraz www.rpo.warmia.mazury.pl udostępniane są do powszechnej wiadomości artykuły informujące o postępie prac na projektem Programu Regionalnego.

Podstawą programowania FEWiM jest strategia rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego. W dniu 18 lutego 2020 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego uchwalił dokument *Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, która wskazuje oraz promuje prorozwojowe formy współpracy w obszarach funkcjonalnych największych miast (strategie zintegrowanych inwestycji terytorialnych) oraz partnerstwa i sieci realizujące wspólnie określone cele (np. Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020, sieć miast CITTASLOW, Stowarzyszenie Powiatów, Miast i Gmin EGO Kraina Bociana, obszar Krainy Kanału Elbląskiego). Podkreślić należy również inne rozwijające się inicjatywy, które są przejawem zrozumienia, iż poprzez współpracę można realizować szersze, ponadlokalne cele rozwoju (np. zawiązująca się idea sieci gmin uzdrowiskowych, czy idea rozwoju Ostródzko-Iławskiego Obszaru Funkcjonalnego, a także idea powołania stowarzyszenia warmińsko-mazurskich gmin pogranicza).

W dniu 11 sierpnia 2021r. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął „*Ramy identyfikacji i funkcjonowania projektów strategicznych w perspektywie finansowej UE 2021–2027*” określające sposób identyfikacji przedsięwzięć o znaczeniu strategicznym dla rozwoju społeczno-gospodarczego województwa oraz zaprosił partnerstwa do przedkładania projektów ponadlokalnych strategii/programów rozwoju przygotowanych dla Obszarów Strategicznej Interwencji wskazanych w Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030* wraz z propozycjami projektów strategicznych. Dzięki zastosowaniu zasady partnerstwa i współpracy możliwa będzie interwencja mająca na celu wywołanie pozytywnych zmian w obszarach o znaczeniu strategicznym dla regionu, tym samym podejmowane działania będą dostosowane do lokalnych i regionalnych potrzeb, wyzwań oraz priorytetów. Dalsza współpraca będzie realizowana z pełnym poszanowaniem kompetencji instytucjonalnych i prawnych partnerów społeczno-gospodarczych oraz będzie miała charakter doradczy dla potrzeb realizacji Programu. Włączenie partnerów nastąpi m.in. poprzez ich udział w konferencjach, warsztatach, webinarach oraz spotkaniach konsultacyjnych, konsultacjach Programu, pracach Komitetu Monitorującego (KM) czy w akcjach informacyjno-edukacyjnych.

[OPIS KONSULTACJI FEWiM do uzupełnienia na późniejszym etapie]

Realizacja zasady partnerstwa na etapie wdrażania, monitorowania i ewaluacji odbywać się będzie poprzez udział partnerów w pracach Komitetu Monitorującego, co zapewni ich partycypowanie w najważniejszych etapach realizacji Programu, w szczególności zgodnie z regulacjami zawartymi w artykułach 38-40 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów. Ponadto zasada partnerstwa będzie uwzględniała dostęp do ewaluacji przeprowadzonych w odniesieniu do Programu oraz informacji o działaniach naprawczych, podjętych w związku z jej wynikami.

7. Komunikacja i eksponowanie

Komunikacja o Programie

Komunikacja o programie regionalnym na lata 2021-2027 „*Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur*” (FEWiM 2021-2027), to informowanie o jego ofercie, rezultatach i wpływie polityki spójności na rozwój województwa warmińsko-mazurskiego, Polski i Unii Europejskiej.

Z jednej strony komunikacja koncentruje się na dostarczaniu potencjalnym beneficjentom i beneficjentom kompleksowych i dostosowanych do ich potrzeb informacji na temat możliwości i zasad aplikowania oraz skutecznego realizowania projektów, a z drugiej na prowadzeniu działań zwiększających świadomość mieszkańców regionu, tak aby unijne cele stały się w województwie warmińsko-mazurskim bardziej widoczne.

Działania podnoszące świadomość służą pokazaniu osiągnięć polityki spójności, a tym samym zwiększeniu rozpoznawalności FE i upowszechnieniu wartości dodanej wsparcia UE.

Informowanie o Programie stanowi element krajowego systemu komunikacji marki Fundusze Europejskie, który podkreśla cele i znaczenie Unii Europejskiej. Działania komunikacyjne wiążą cele Programu z głównymi celami polityki spójności, które są zgodne z celami UE.

Działania komunikacyjne prowadzone są przez IZ, IP oraz IK UP we współpracy z instytucjami europejskimi, krajowymi, regionalnymi, a także partnerami społeczno-gospodarczymi i beneficjentami. Szczegóły założeń przedstawionych w tym rozdziale znajdują się w strategii komunikacji, która doprecyzowuje unikalny wkład FEWiM 2021-2027 w komunikację o Funduszach Europejskich.

Cele

Działania komunikacyjne mają na celu:

- aktywizację mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego w ubieganiu się o wsparcie z Funduszy Europejskich w ramach programu regionalnego na lata 2021-2027 „Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur”,
- wspieranie beneficjentów programu regionalnego na lata 2021-2027 „Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur”, w realizacji projektów,
- zapewnienie wysokiej świadomości mieszkańców regionu dla działań rozwojowych realizowanych przy pomocy Funduszy Europejskich dla Warmii i Mazur w województwie warmińsko-mazurskim oraz znaczenia przynależności do Unii Europejskiej i roli w kształtowaniu przyszłości Europy.

Działania prowadzone są wyłącznie w obszarze programu regionalnego na lata 2021-2027 „Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur”, w zakresie ww. celów, z wyłączeniem działań mających inny zakres np.: promowania instytucji lub osób.

Grupy docelowe

Odbiorcami komunikacji o programie regionalnym są mieszkańcy woj. warmińsko-mazurskiego. Podstawowym kryterium podziału grup docelowych jest rodzaj i stopień zaangażowania odbiorców w tematykę Funduszy Europejskich. Ze względu na cele komunikacji wyróżniono trzy podstawowe grupy docelowe:

- potencjalni beneficjenci
Potencjalni beneficjenci są motywowani do podjęcia konkretnych działań i wspierani w aktywnym poszukiwaniu rozwiązań. Komunikacja tzw. językiem korzyści pokazuje im możliwości stwarzane przez FE i potencjalne rezultaty płynące z „wysiłku” ubiegania się o FE. Do grupy zaliczają się:
  - organizacje pozarządowe,
  - jednostki badawczo-rozwojowe,
  - instytucje oświatowe,
  - jednostki samorządu terytorialnego,
  - instytucje kultury,
  - przedsiębiorstwa,
  - instytucje otoczenia biznesu,
  - instytucje ochrony zdrowia.

Szczególnym wsparciem komunikacyjnym zostaną objęci przedsiębiorcy, którzy są najbardziej zróżnicowaną grupą odbiorców programu (różne branże, wielkości przedsiębiorstw, miejsca prowadzenia działalności, itd.). Takie podejście uzasadnia także specyfika Funduszy kierowanych do tej grupy: innowacje, B+R, instrumenty zwrotne.

Wśród grup, które zostaną objęte szczególną dbałością komunikacyjną znajduje się potencjalni beneficjenci środków związanych z inteligentnymi specjalizacjami, regeneracyjnym systemem gospodarczym, tj. gospodarką o obiegu zamkniętym, a także projektami strategicznymi, które będą realizowane na Obszarach Strategicznej Interwencji wyznaczonych w strategii rozwoju społeczno-gospodarczego „Warmińsko-Mazurskie 2030”.

- beneficjenci
Beneficjenci podjęli decyzję o skorzystaniu ze wsparcia i realizują projekty. Potrzeby komunikacyjne tej grupy dotyczą kwestii ściśle merytorycznych związanych bezpośrednio z realizowanym

projektem. Beneficjenci są motywowani do promowania własnego projektu i FE oraz do dzielenia się swoimi pozytywnymi doświadczeniami z reprezentantami pozostałych grup.

- ogół społeczeństwa

Ogół społeczeństwa tworzą mieszkańcy województwa będący ostatecznym adresatem i obserwatorem zmian, jakie dokonały się dzięki FE i świadomie lub nieświadomie korzystają z ich efektów. Mieszkańcy województwa są głównie odbiorcami informacji o projektach, które zostały lub są realizowane. Skuteczniejsze informowanie efektach projektów przyczynia się do zwiększenia świadomości o korzyściach, jakie uczestnictwo we Wspólnotowym projekcie przynosi mieszkańcom regionu.

Kanały komunikacji

Kanały i narzędzia komunikacji są dobierane do grupy docelowej i wynikają z analizy bieżących trendów konsumpcji mediów przez poszczególne grupy odbiorców - zgodnie z następującymi kryteriami:

- 1) zasięgiem narzędzia w grupie docelowej
- 2) skutecznością w profilowaniu
- 3) pojemnością informacyjną
- 4) kierunkiem oddziaływania

Planowane działania koncentrują się na wszystkich grupach docelowych, a wybór konkretnych kanałów i narzędzi jest powiązany z wyznaczonymi celami. Priorytetowe kanały to m.in.:

- media o szerokim zasięgu: Internet geotargetowany na województwo, regionalna telewizja, radio i prasa,
- media społecznościowe: płatne kampanie na Facebooku, YouTube, LinkedIn,
- media społecznościowe własne: własny fan page na Facebooku i konto na YouTube o tej samej nazwie „Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur” (IZ) oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie - Fundusze (IP)
- europejskie wydarzenia informacyjne i promocyjne: własne konferencje (merytoryczne) i prasowe, udział w ogólnopolskich akcjach organizowanych przez ministerstwo i innych wydarzeniach związanych z FE,
- reklama zewnętrzna: kampanie outdoorowe, reklama ambientowa
- publikacje i materiały audio-video: publikacje elektroniczne, np. tutoriale, reportaże, spoty reklamowe, video,
- portal Funduszy Europejskich – wspólna platforma internetowa dla wszystkich programów,
- serwis internetowy programu – www.funduszeue.warmia.mazury.pl skierowany do potencjalnych beneficjentów, beneficjentów programu oraz ogółu społeczeństwa (promocja dobrych praktyk). Serwis będzie połączony z newsletterem,
- sieć PIFE zapewniająca potencjalnym beneficjentom dostęp do kompleksowej informacji o FE. W tym zakresie współpracuje z instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie FE.

W komunikacji duży nacisk położony będzie na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego beneficjentów i zaangażowanie ich w rolę ambasadorów marki FE. Aby wesprzeć beneficjentów w prowadzeniu promocji projektów, opracowano m.in. przewodnik i wzory grafik do pobrania.

Budżet

Szacunkowy budżet na działania komunikacyjne IZ i IP wynosi 3 529 411,76 euro w tym 3 000 000 euro wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Kwoty w podziale na grupy docelowe oraz cele określone są w rocznych planach.

Szacunkowy budżet – dotacja z UE w euro

2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Suma
0	250 000	430 000	450 000	430 000	430 000	260 000	250 000	250 000	250 000	3 000 000

Stan wdrażania Programu dyktuje podział środków przeznaczonych na działania pronaborowe – aktywizujące potencjalnych beneficjentów i wspierające beneficjentów w realizacji projektów oraz na działania wizerunkowe do ogółu społeczeństwa:

1. W latach 2021-2024 60% środków przeznaczonych zostanie na działania pronaborowe – aktywizujące potencjalnych beneficjentów i wspierające beneficjentów w realizacji projektów, a 40% na działania wizerunkowe do ogółu społeczeństwa.
2. W latach 2025-2027 50% środków przeznaczonych zostanie na działania pronaborowe – aktywizujące potencjalnych beneficjentów i wspierające beneficjentów w realizacji projektów, a 50% na działania wizerunkowe do ogółu społeczeństwa.
3. W latach 2028-2030 40% środków przeznaczonych zostanie na działania pronaborowe – aktywizujące potencjalnych beneficjentów i wspierające beneficjentów w realizacji projektów, a 60% na działania wizerunkowe do ogółu społeczeństwa.

Monitoring i ewaluacja

Działania komunikacyjne podlegają stałej ewaluacji i monitoringowi pod kątem ich jakości, trafności w realizacji celów komunikacyjnych i skuteczności w dotarciu do grup docelowych Służą temu m.in. bieżące badania ankietowe, badania jakościowe (FGI, IDI, analizy eksperckie), analizy użyteczności. Ewaluacja strategiczna obejmuje systematyczne monitorowanie osiągnięcia założonych celów i wskaźników strategii komunikacji (w odstępie 1-3 miesięcy). Dodatkowo realizowane jest regularne badanie społeczeństwa polskiego pod kątem oceny wiedzy i świadomości oraz rozpoznawalności FE i dostarczenia użytecznych rekomendacji dla prowadzonych działań.

Monitoringowi i ocenie podlega szereg wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania w tym m.in.:

1. Odsetek respondentów dostrzegających wpływ Funduszy Europejskich na rozwój województwa warmińsko-mazurskiego (2020 – 64%, 2030 – 71%),
2. Znajomość celów, obszarów lub działań, na które przeznaczane są FE w województwie warmińsko-mazurskim (2020 – 9%, 2030 – 15%),
3. Odsetek mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego uważających, że osobiście korzystają z Funduszy Europejskich (2020 – 39%, 2030 – 50%),
4. Znajomość pojęcia Fundusze Europejskie w województwie warmińsko-mazurskim (2020 – 85%, 2030 – 87%).

8. Stosowanie kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami (do uzupełnienia na dalszym etapie prac)

Tabela 1. Stosowanie kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Zamierzone zastosowanie artykułów 94 i 95	Tak	Nie
Stosowanie zwrotu wydatków kwalifikowalnych na podstawie kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych i stawek ryczałtowych zgodnie z art. 94 (jeśli tak → wypełnić załącznik 1)	☐	☐
Wykorzystanie finansowania niepowiązanego z kosztami zgodnie z art. 95 (jeśli tak → wypełnić załącznik 2)	☐	☐

PROJEKT